

Europos Sąjungos bendrai finansuota
Europos infrastruktūros tinklų priemonė

**draugiškas
Internetas**

ITC

Švietimo informacinių technologijų centras

KIEKYBINIS INTERNETU BESINAUDOJANČIŲ TĖVŲ IR PAAUGLIŲ NUOMONĖS TYRIMAS

Vykdytojas:

spinter tyrimai

2016 m. birželio mėn.

Vilnius

TURINYS

A DALIS. TĖVAI	3
I. TYRIMO METODIKA.....	3
II. TYRIMO REZULTATAI.....	6
2.1. GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE.....	6
2.2. DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE	9
2.3. NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU	12
2.4. SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS	14
III. APIBENDRINIMAS.....	18
IV. IŠVADOS.....	20
B DALIS. PAAUGLIAI	21
I. TYRIMO METODIKA.....	21
II. TYRIMO REZULTATAI.....	24
2.1. GRĖSMĖS IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE	24
2.2. SUAUGUSIŲJŲ DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE.....	27
2.3. NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU	30
2.4. SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS	33
III. APIBENDRINIMAS.....	37
IV. IŠVADOS.....	39
C DALIS. TĖVŲ IR PAAUGLIŲ REZULTATŲ PALYGINIMAS	40
1. GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE	40
2. DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE	42
3. NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU.....	44
4. SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS	46
APIBENDRINIMAS	50
IŠVADOS	52

A DALIS. TĖVAI

I. TYRIMO METODIKA

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“, Švietimo informacinių technologijų centro užsakymu, 2016 metų gegužės 12 – birželio 9 dienomis atliko kiekybinį internetu besinaudojančių tėvų tyrimą.

1.1. Tyrimo tikslai

Išsiaiškinti tėvų nuomonę dėl internete jų vaikui kylančių grėsmių bei saugų vaikų elgesį internete.

1.2. Tyrimo tikslinė grupė

5–18 m. vaikus auginantys tėvai, interneto vartotojai.

1.3. Tyrimo imtis

Tyrimo metu apklausta 811 respondentų.

1.4. Tyrimo atranka

Kvotinė atranka, taikant lyties, amžiaus ir gyvenamosios vietos kvotas bei naudojimosi internetu ir vaikų auginimo atrankinius kriterijus.

1.5. Tyrimo metodas

Tyrimo duomenų rinkimas atliekamas apklausos metodu. Apklausa yra atliekama standartizuoto interviu būdu, naudojant su Užsakovu suderintą klausimyną. Taikomas CAWI interviu tipas (angl. *Computer Assisted Web Interview*).

CAWI metu respondentas elektroniniu paštu gauna kvietimą dalyvauti apklausoje su unikalia nuoroda į elektroninę tyrimo anketą, kurią užpildo savarankiškai jam / jai patogiu metu.

1.6. Duomenų analizė

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą. SPSS – pažangi ir profesionali programinė įranga, naudojama rinkti, peržiūrėti ir analizuoti statistinius duomenis. SPSS yra dažniausiai tyrėjų naudojama priemonė, analizuojant rinkos tyrimų duomenis.

Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai), ir pasiskirstymai pagal socialines-demografines charakteristikas (žr. Priedus).

1.7. Statistinė duomenų paklaida

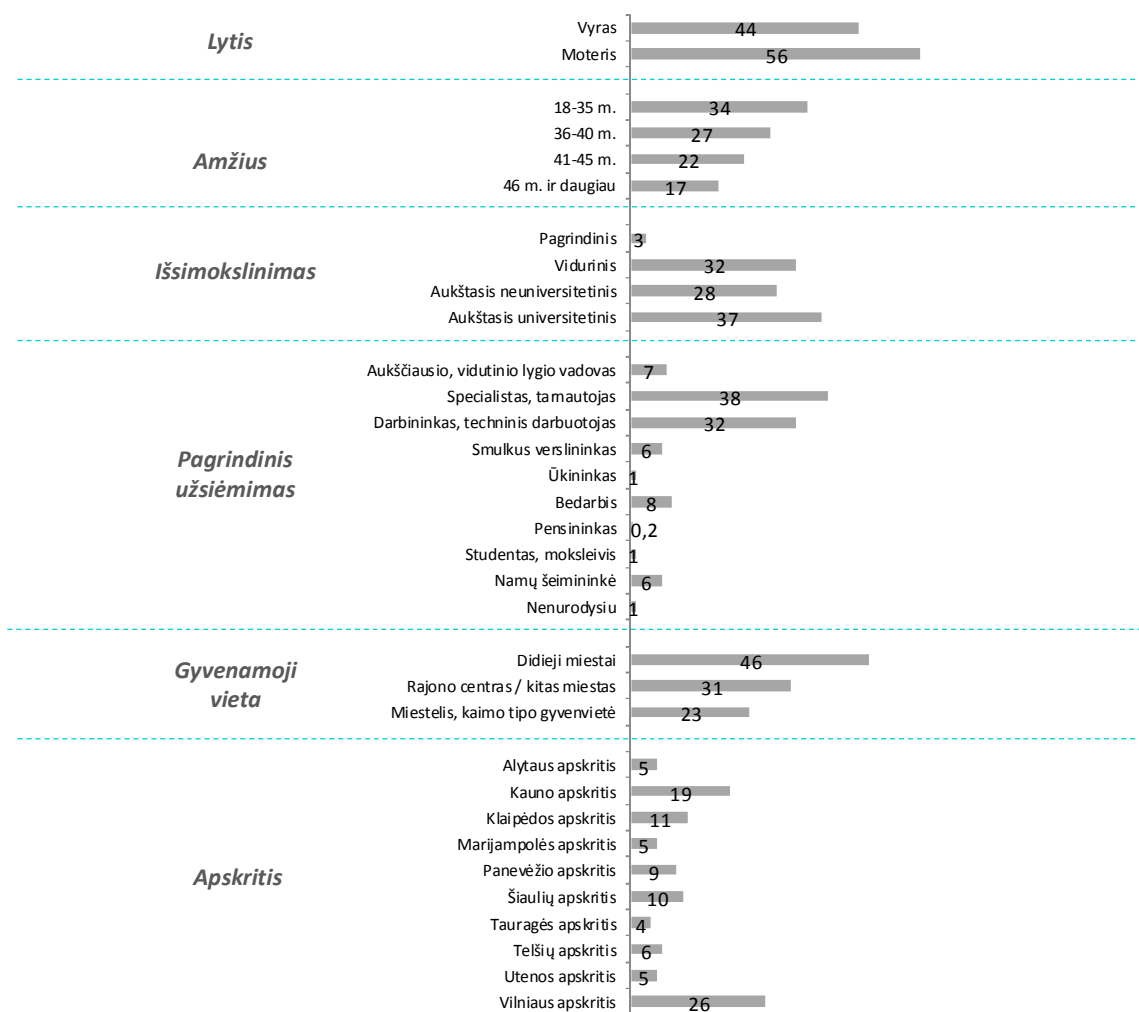
Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis. Pvz.: jeigu apklausus 811 respondentų gavome, jog 81,6 proc. apklaustųjų nurodė manantys, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 78,8 proc. ir 84,4 proc.

Įverčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui. Toliau pateikiama lentelė, padedanti įvertinti statistinę paklaidą.

Statistinė duomenų paklaida:

	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.
PASISKIRSTYMAS	5	10	15	20	25	30	40	50
N	95	90	85	80	75	70	60	50
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10
200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.1	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.9	4.0
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.4	3.5
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1
1500	1.1	1.5	1.8	2.1	2.2	2.4	2.5	2.6

1.8. Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos (%)

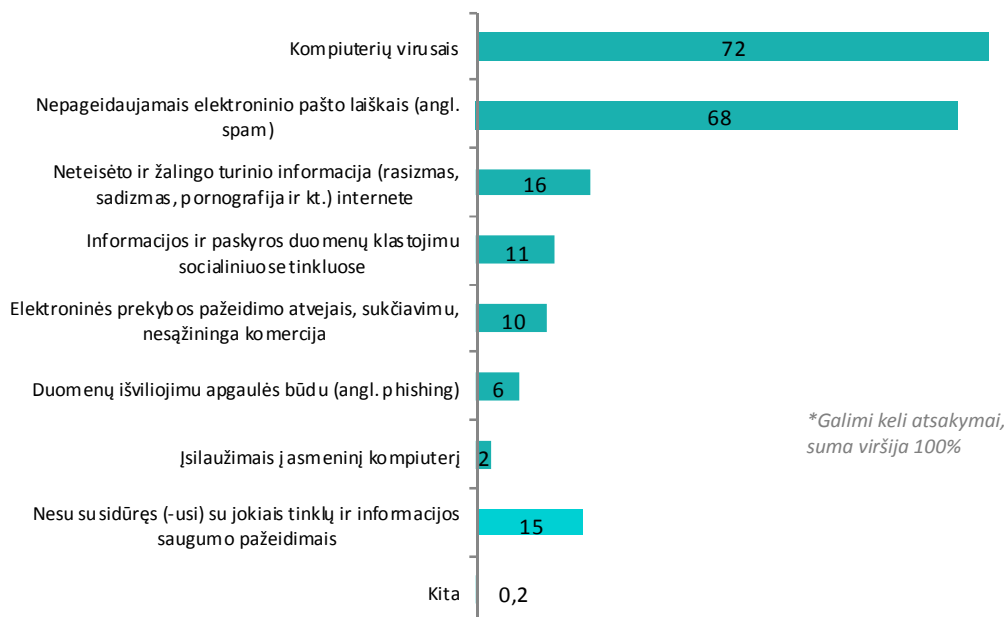
II. TYRIMO REZULTATAI

2.1. GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

Tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejai, su kuriais teko susidurti

Dažniausias tinklų ir informacijos saugumo pažeidimai, su kuriais susiduriama: kompiuterių virusai (72 proc.) ir nepageidaujami elektroniniai laiškai (68 proc.). Kitus pažeidimus paminėjo ženkliai mažiau tyrimo dalyvių: 16 proc. teko susidurti su neteisėto ir žalingo turinio informacija (rasizmas, sadizmas, pornografija ir kt.) internete, 11 proc. – su informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose, 10 proc. – su elektroninės prekybos pažeidimo atvejais, sukčiavimu, nesąžininga komercija, 6 proc. – su duomenų išviliojimu apgaulės būdu, 2 proc. – su įsilaužimais į asmeninį kompiuterį. 15 proc. nurodė nesusidūrę su jokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais (Pav. 2.1.1).

Apskritai daugiau tinklų ir informacijos pažeidimų paminėjo jaunesnio amžiaus respondentai, aukščiausio išsimokslinimo atstovai ir didmiesčių gyventojai. Kompiuterinius virusus taip pat dažniau įvardino vyrai. Nepageidaujamus elektroninio pašto laiškus – moterys.

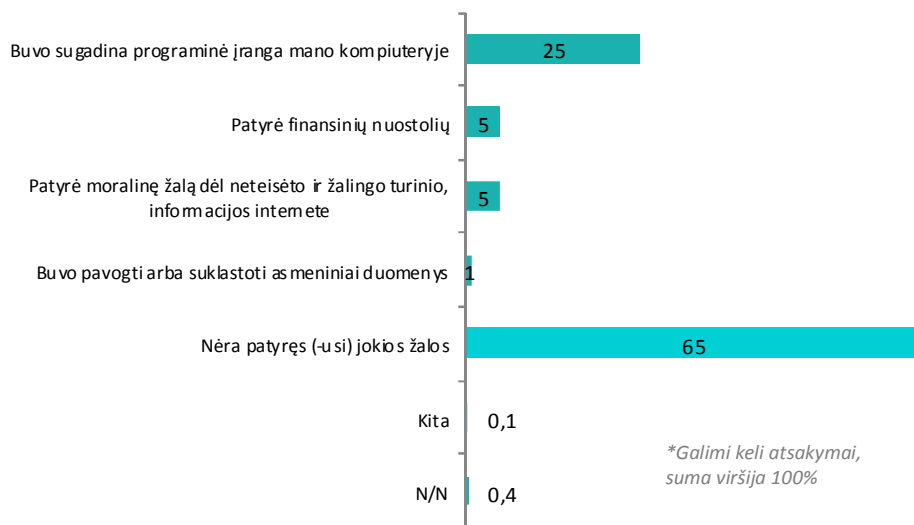

2.1.1 pav. Tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejai, su kuriais teko susidurti (proc.; N=811) Su kokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejais Jums asmeniškai ar Jūsų artimiesiems yra tekę susidurti?

Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala

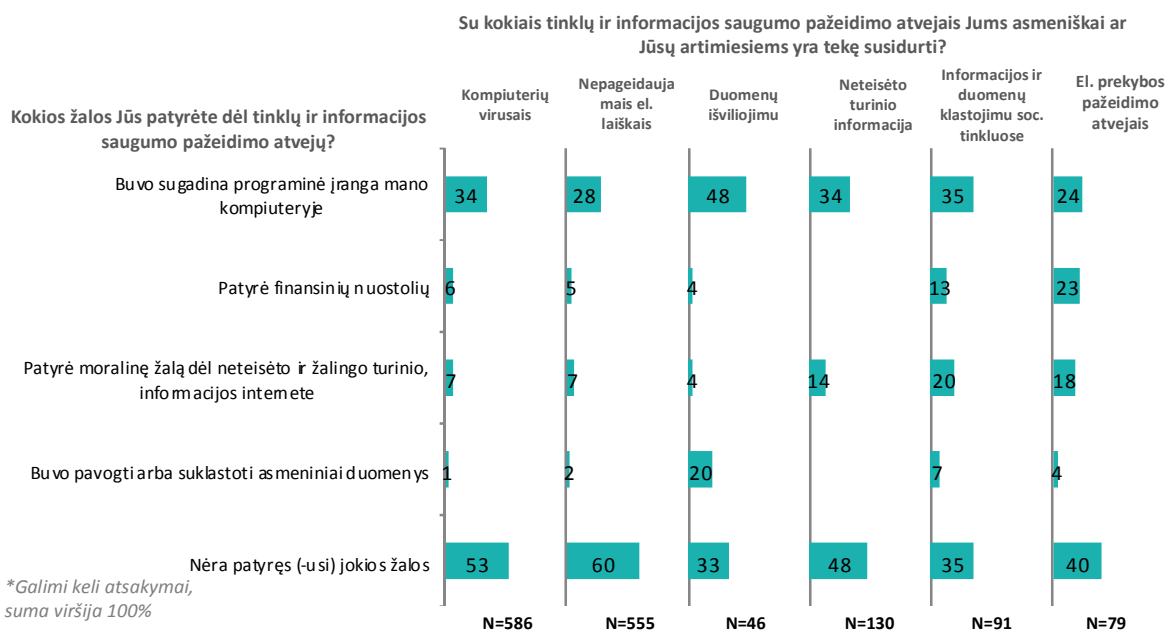
35 proc. tyrimo dalyvių nurodė patyrę žalą dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų. Dažniausiai patirta žala – sugadinta programinė įranga įrenginyje (25 proc.). Po 5 proc. teigė patyrę finansinių nuostolių bei moralinės žalos dėl neteisėto ir žalingo turinio informacijos internete. 1 proc. paminėjo asmeninių duomenų vagystę ar klastojimą. 65 proc. nurodė nepatyrę žalą dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų (Pav. 2.1.2).

Apskritai žalos dažniau teko patirti aukščiausio išsimokslinimo respondentams ir miestiečiams.

2.1.2 pav. Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala (proc.; N=811) Kokios žalos Jūs patyrėte dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejų?

Krostabuliacinė atsakymų analizė rodo, kad patirtos žalos pobūdis priklauso nuo tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo, su kuriuo buvo susidurta: finansinių nuostolių dažniau patiriama susidūrus su elektroninės prekybos pažeidimais, morališkai nukenčiama dažniau susidūrus su duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose, el. prekybos pažeidimais bei neteisėto ir žalingo turinio informacija, o asmens duomenys dažniau prarandami susidūrus su asmens duomenų išviliojimu. Apskritai mažiausiai nuostolių patiriama susidūrus su nepageidaujamais elektroninio pašto laiškais (Pav. 2.1.3).

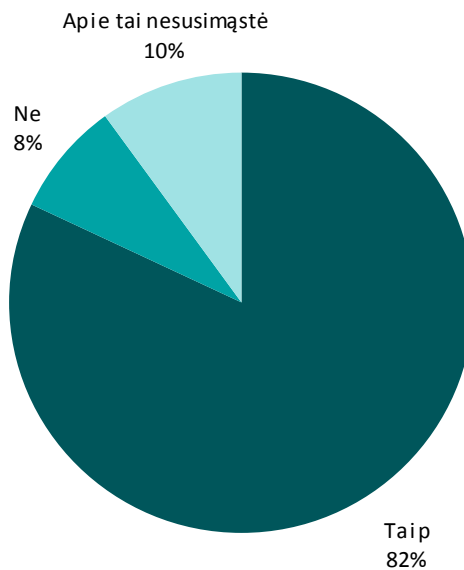

2.1.3 pav. Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala, priklausomai nuo pažeidimų, su kuriais teko susidurti (proc.) Kokios žalos Jūs patyrėte dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejų?

Nuomonė dėl interneto keliamų grėsmių vaikui

Dauguma (82 proc.) apklaustųjų laikosi nuomonės, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui. Priešingą nuomonę išreiškė 8 proc. respondentų. 10 proc. teigė apie tai nesusimąstę (Pav. 2.1.4).

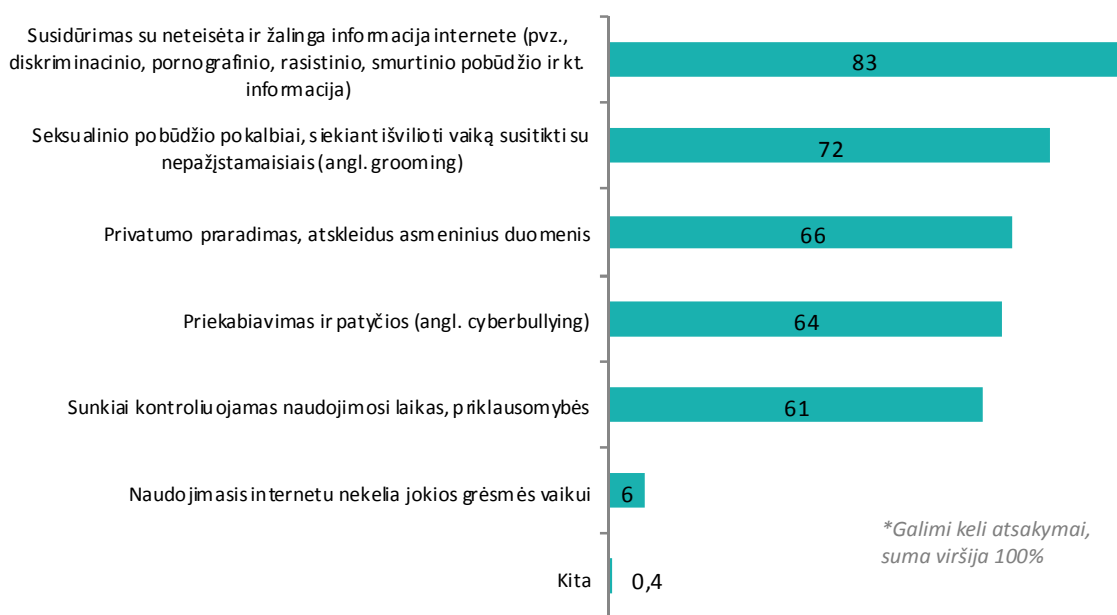
Nuomonės, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui, dažniau laikosi moterys, 18-35 m. respondentai, aukštąjį išsimokslinimą turintys tyrimo dalyviai bei didžiųjų miestų gyventojai.

2.1.4 pav. Nuomonė dėl interneto keliamų grėsmių vaikui (proc.; N=811) Jūsų nuomone, ar internetas gali kelti grėsmę Jūsų vaikui?

Didžiausia dalis tyrimo dalyvių (83 proc.) mano, kad vaikams internete kyla grėsmė susidurti su neteisėtą ir žalinga informacija. 72 proc. manymu, internete vaikas gali susidurti su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant jį išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. Du trečdaliai (66 proc.) respondentų mano, kad internete vaikui gresia prarasti privatumą, atskleidus asmeninius duomenis. 64 proc. manymu, internete galimas priekabiavimas ir patyčios. 61 proc. teigimu – sunkiai kontroliuojamas naudojimosi laikas, priklausomybės. 6 proc. mano, kad internetas vaikui nekelti jokių grėsmių (Pav. 2.1.5).

Apskritai daugiau internete vaikui kylančių grėsmių įvardino mamos, 18-40 m. tyrimo dalyviai, aukštąjį išsimokslinimą turintys respondentai ir didžiųjų miestų gyventojai.

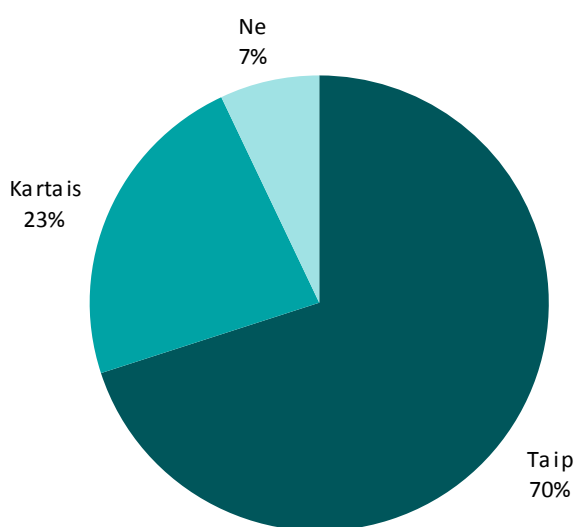
2.1.5 pav. Nuomonė dėl kylančių grėsmių vaikams internete (proc.; N=811) Kaip manote, kokios grėsmės kyla vaikams internete?

2.2. DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

Domėjimasis savo vaiko veiksmis internete

Dauguma (70 proc.) respondentų nurodė besidomintys, ką jų vaikas veikia internete. Dar 23 proc. teigimu, jie tai daro kartais. 7 proc. pripažino nesidomintys jų vaikų veikla internete (Pav. 2.2.1).

Savo vaikų veikla internete dažniau domisi mamos, 18-40 m. respondentai bei didmiesčių gyventojai.

2.2.1 pav. Domėjimasis savo vaiko veiksmis internete (proc.; N=811) Ar domitės, ką Jūsų vaikas veikia internete?

Tėvai dažniau domisi vaiko veikla internete, kuomet mato daugiau jame kylančių grėsmių (Pav. 2.2.2). 84 proc. besidominčių vaiko veikla internete mano, kad internete jaunuoliams gresia susidūrimas su neteisėta ir žalinga informacija (tarp nesidominčiųjų vaiko veikla tokių yra 73 proc.). 73 proc. įžvelgia grėsmę vaikui susidurti su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant jį išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais (tarp nesidominčiųjų vaiko veikla tokių yra 64 proc.). 61 proc. mano, kad vaikui gali kilti priklausomybė, tapti sunku kontroliuoti naudojimosi laiką (tarp nesekančių vaiko veiklos internete taip manančių yra 51 proc.).

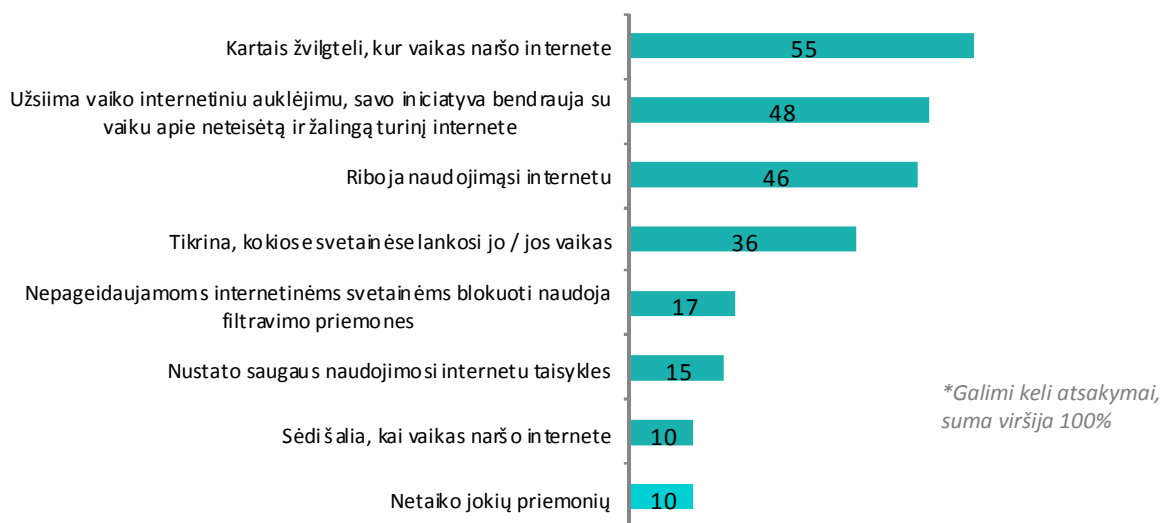

2.2.2 pav. Nuomonė dėl kylančių grėsmių vaikams internete, priklausomai nuo to, ar domisi vaiko veikla internete (proc.) Kaip manote, kokios grėsmės kyla vaikams internete?

Taikomos priemonės, siekiant užtikrinti vaiko saugų naršymą internete

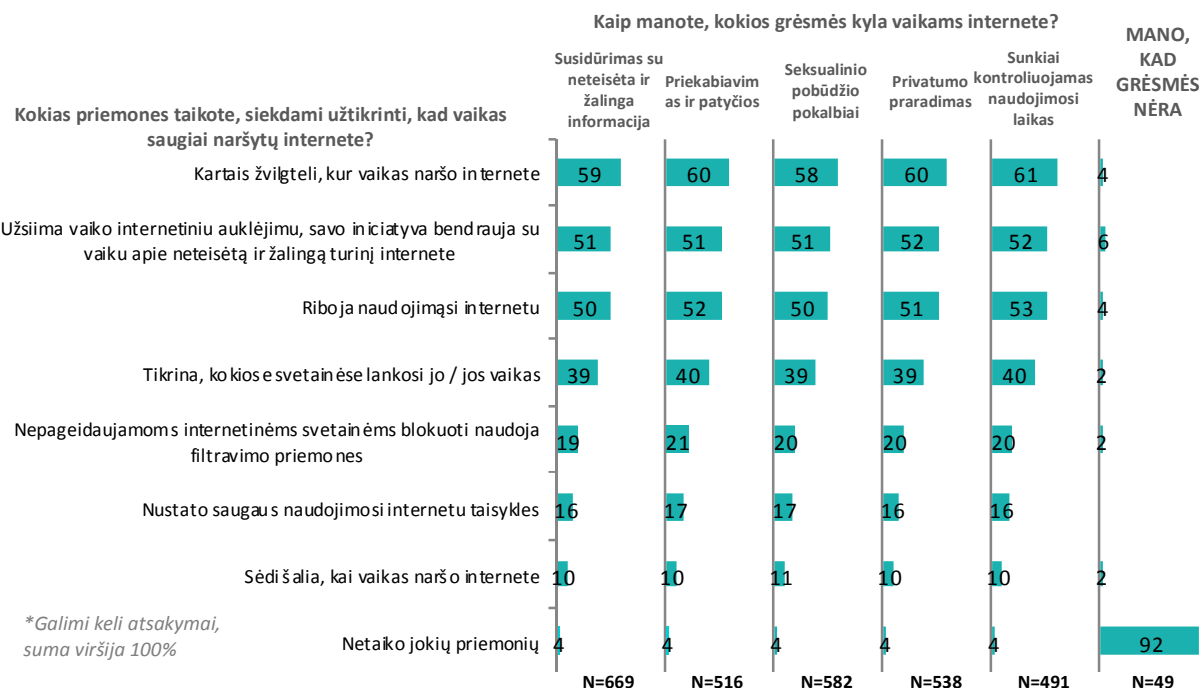
Dauguma tėvų, siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete, kartais žvilgteli, kur vaikas naršo internete (55 proc.). Beveik pusė (48 proc.) teigė užsiimančias vaiko internetiniu auklėjimu, savo iniciatyva bendraujantys su vaiku apie neteisėtą ir žalingą turinį internete. 46 proc. nurodė ribojantys vaiko naudojimąsi internetu. 36 proc. tikrina, kokios svetainėse vaikas lankosi. 17 proc. naudoja filtravimo priemones, nepageidaujamoms internetinėms svetainėms blokuoti. 15 proc. nustato saugaus naudojimosi internetu taisykles. 10 proc. sėdi šalia, kuomet vaikas naršo internete. 10 proc. nurodė nesiimančias jokių priemonių, kad užtikrintų vaiko saugų naršymą internete (Pav. 2.2.3).

Apskritai daugiau priemonių, siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete, taiko miestų gyventojai. Aukščiausio išsimokslinimo atstovai dažniau nurodė kartais žvilgtelintys, kur vaikas naršo internete. Vaiko internetiniu auklėjimu, bendravimu su vaiku apie neteisėtą ir žalingą turinį internete dažniau užsiima 36 m. ir vyresni apklaustieji. Riboti vaiko naudojimąsi internetu dažniau linkusios moterys, 18-40 m. respondentai ir aukštąjį išsimokslinimą turintys tyrimo dalyviai. Tikrinti, kokiose svetainėse vaikas lankosi – vyrai.

2.2.3 pav. Taikomos priemonės, siekiant užtikrinti vaiko saugų naršymą internete (proc.; N=811) Kokias priemones taikote, siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete?

Tėvų taikomos priemonės, siekiant užtikrinti saugų vaiko naršymą internete, nepriklauso nuo internete įžvelgiamų grėsmių vaikui – statistiškai reikšmingų rezultatų skirtumų tarp šių respondentų grupių nėra (Pav. 2.2.4). Kita vertus, apskritai priemones taiko tie tėvai, kurie įžvelgia kokias nors grėsmės. Tuo tarpu 92 proc. grėsmių vaikui internete neįžvelgiančių suaugusiųjų nesiima jokių priemonių, kad užtikrintų saugų vaiko naršymą internete.

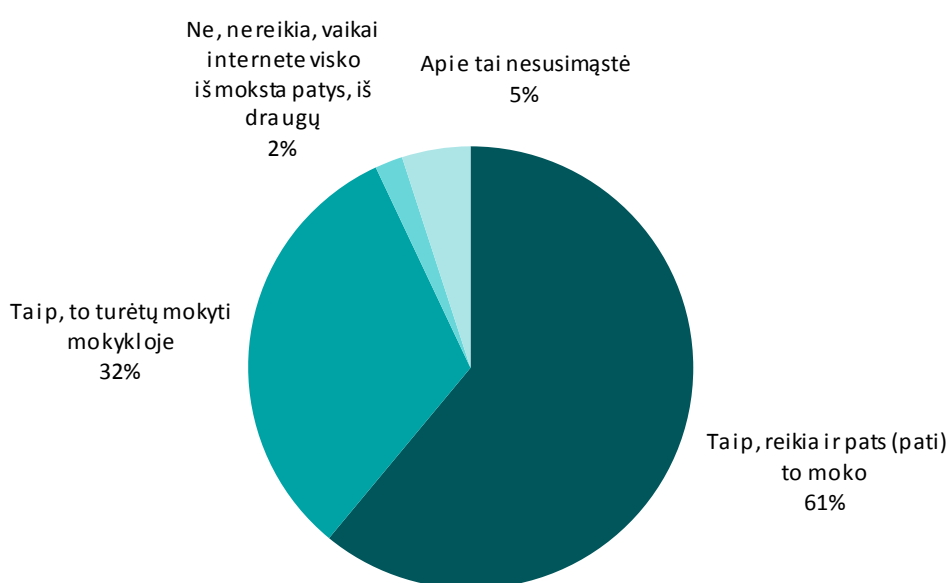
2.2.4 pav. Taikomos priemonės, siekiant užtikrinti vaiko saugų naršymą internete, priklausomai nuo įžvelgiamų grėsmių (proc.) Kokias priemones taikote, siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete?

2.3. NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

Nuomonė dėl vaikų mokymo saugiai naudotis internetu

Dauguma (61 proc.) tyrimo dalyvių mano, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu, ir patys tai daro. 32 proc. laikosi nuomonės, kad to turėtų būti mokoma mokykloje. 2 proc. mano, kad vaikų nereikia mokyti saugaus naudojimosi internetu – jie visko išmoksta patys ar iš draugų. 5 proc. teigė apie tai nesusimąstę (Pav. 2.3.1).

Pačios saugaus naudojimosi internetu vaiką dažniau moko motinos, 18-40 m. tyrimo dalyviai ir didžiųjų miestų gyventojai.

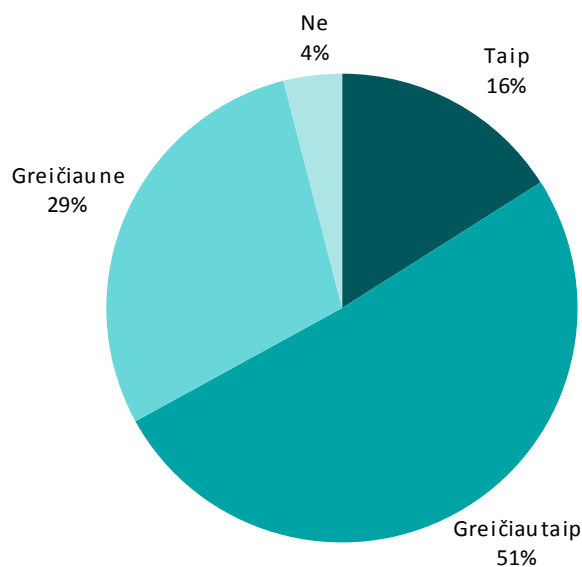

2.3.1 pav. Nuomonė dėl vaikų mokymo saugiai naudotis internetu (proc.; N=811) *Ar manote, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu?*

Žinojimas, kaip vaikus mokyti saugaus naudojimosi internetu

Du trečdaliai (67 proc.) respondentų mano žinantys, kaip vaiką mokyti saugaus naudojimosi internetu: 16 proc. tvirtai žino („taip“), 51 proc. rinkosi nuosaikesnį teigiamą atsakymą („greičiau taip“). 33 proc. nurodė nežinantys / greičiau nežinantys, kaip tai reikėtų daryti (Pav. 2.3.2).

Vyrai, 18-35 m. respondentai ir miestiečiai dažniau nurodė žinantys, kaip vaikus mokyti saugaus naudojimosi internetu.

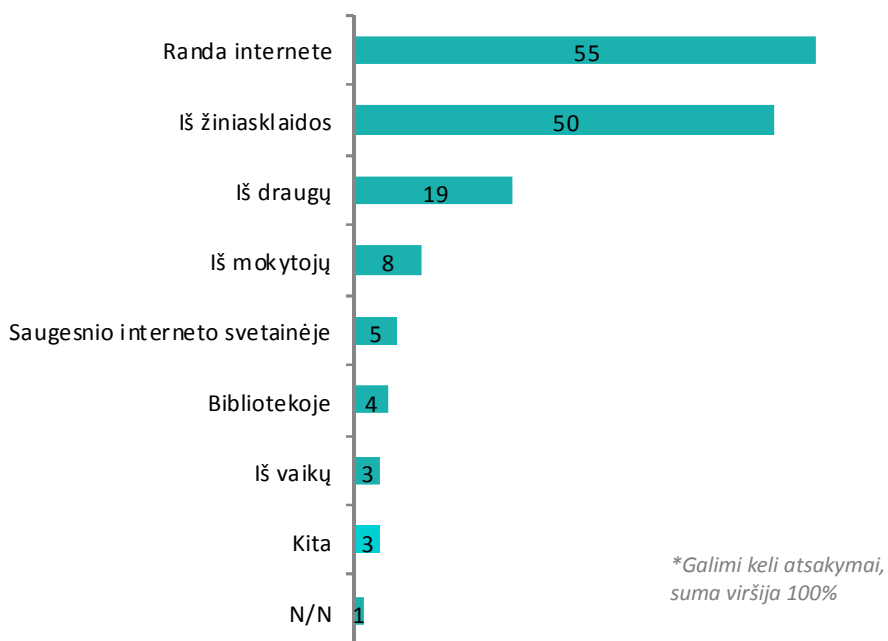

2.3.2 pav. Žinojimas, kaip vaikus mokyti saugaus naudojimosi internetu (proc.; N=811) *Ar žinote, kaip vaikus mokyti saugaus naudojimosi internetu?*

Žinių apie saugų elgesį internete šaltiniai

Apie saugų elgesį internete dažniausiai sužinoma internete (55 proc.) ir iš žiniasklaidos (50 proc.). 19 proc. nurodė apie tai sužinantys iš draugų. 8 proc. – iš mokytojų. 5 proc. – Saugesnio interneto svetainėje. 4 proc. – bibliotekoje. 3 proc. – iš vaikų (Pav. 2.3.3).

Internetu tokią informaciją dažniau randa 46 m. ir vyresni respondentai, mažesnių miestų gyventojai. Iš žiniasklaidos dažniau sužino aukštąjį išsimokslinimą turintys apklaustieji. Iš draugų – didmiesčių gyventojai.

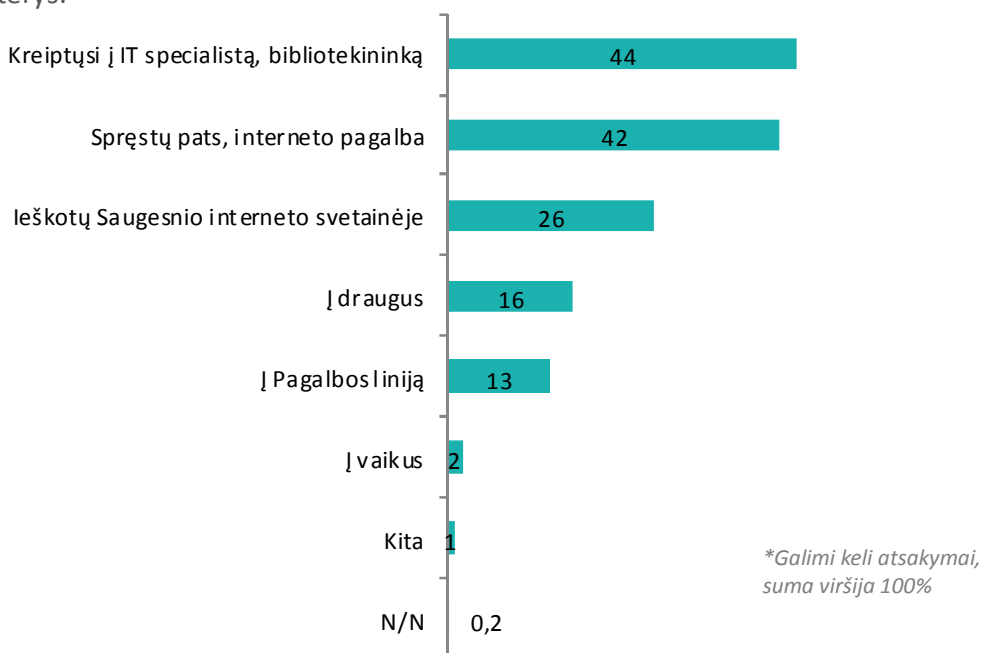

2.3.3 pav. Žinių apie saugų elgesį internete šaltiniai (proc.; N=811) *Iš kur sužinote apie saugų elgesį internete?*

Nuostata, kieno pagalbos ar patarimo prašytų, patyrę saugumo pažeidimų internete

Patyrus saugumo pažeidimų internete, pagalbos ar patarimo dažniausiai būtų kreipiamasi į IT specialistus, bibliotekininkus (44 proc.) arba problema sprendžiama savarankiškai, ieškant sprendimų internete (42 proc.). 26 proc. pagalbos ar patarimo ieškotų Saugesnio interneto svetainėje. 16 proc. kreiptųsi į draugus. 13 proc. – į pagalbos liniją. 2 proc. – į vaikus (Pav. 2.3.4).

Į IT specialistą, bibliotekininką dažniau kreiptųsi mažų miestelių, kaimo vietovių gyventojai. Patys (ieškodami sprendimų internete) problemą dažniau spręstų vyrai. Į pagalbos liniją dažniau kreiptųsi moterys.

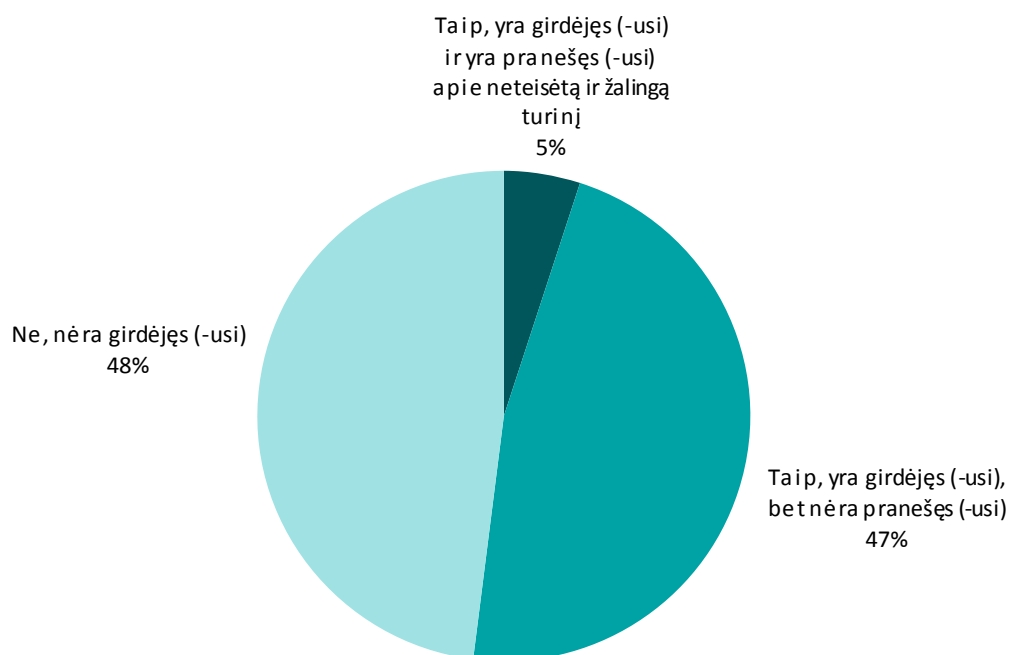
2.3.4 pav. Nuostata, kieno pagalbos ar patarimo prašytų, patyrę saugumo pažeidimų internete (proc.; N=811)
Kieno kreiptumėtės pagalbos ar patarimo patyrę saugumo pažeidimų internete?

2.4. SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

„Karštosios linijos“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt žinomumas

52 proc. respondentų yra girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete: 47 proc. apie šią liniją girdėjo, 5 proc. yra pranešę apie tokį turinį. 48 proc. šios linijos nėra girdėję (Pav. 2.4.1).

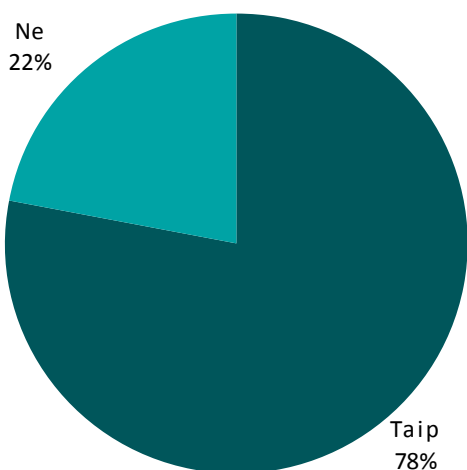
„Karštąją liniją“ dažniau teko girdėti mažesnių miestų ir kaimo vietovių gyventojams.

2.4.1 pav. „Karštosios linijos“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt žinomumas (proc.; N=811) *Ar esate ką nors girdėję apie „karštąją liniją“ (svetainę www.draugiskasinternetas.lt), kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete?*

Nuostata anonimiškai pranešti „karštajai linijai“, susidūrus su neteisėtu, žalingu interneto turiniu

78 proc. apklaustųjų linkę pranešti „karštąja linija“ apie neteisėtą, žalingą interneto turinį, jeigu su juo susidurtų. 22 proc. apie tai nepraneštų (Pav. 2.4.2).

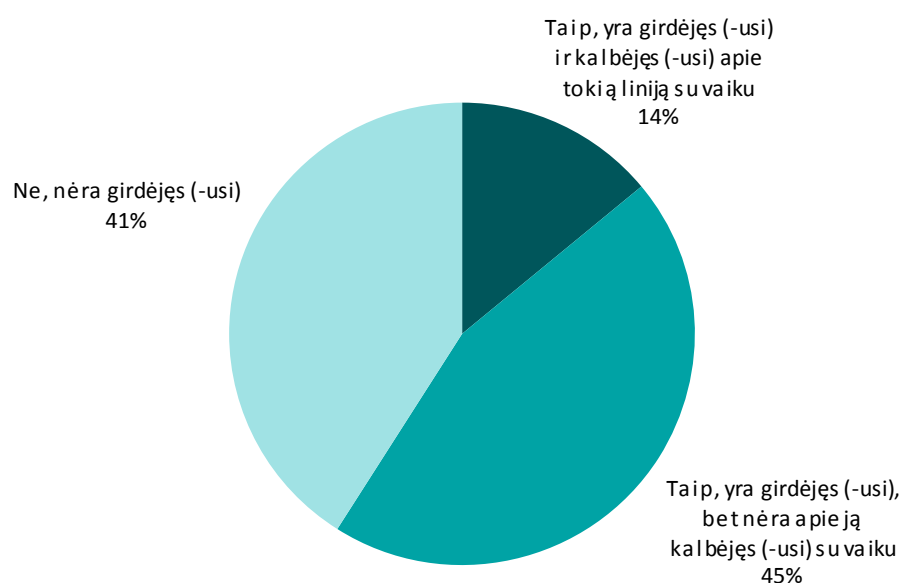

2.4.2 pav. Nuostata anonimiškai pranešti „karštajai linijai“, susidūrus su neteisėtu, žalingu interneto turiniu (proc.; N=811) *Jei susidurtumėte su neteisėtu, žalingu interneto turiniu, ar anonimiškai praneštumėte apie tai „karštąja linija“?*

„Vaikų linijos“ žinomumas

59 proc. tyrimo dalyvių yra girdėję apie „Vaikų liniją“, kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete: 14 proc. yra apie šią liniją kalbėję su vaiku, 45 proc. ją žino, tačiau nėra apie ją kalbėję su vaiku. 41 proc. nurodė nežinantys „Vaikų linijos“ (Pav. 2.4.3).

Girdėti „Vaikų liniją“ ir kalbėti apie ją su vaiku dažniau teko 18-35 m. respondentams, aukštąjį išsimokslinimą turintiems apklaustiesiems ir didžiųjų miestų gyventojams.

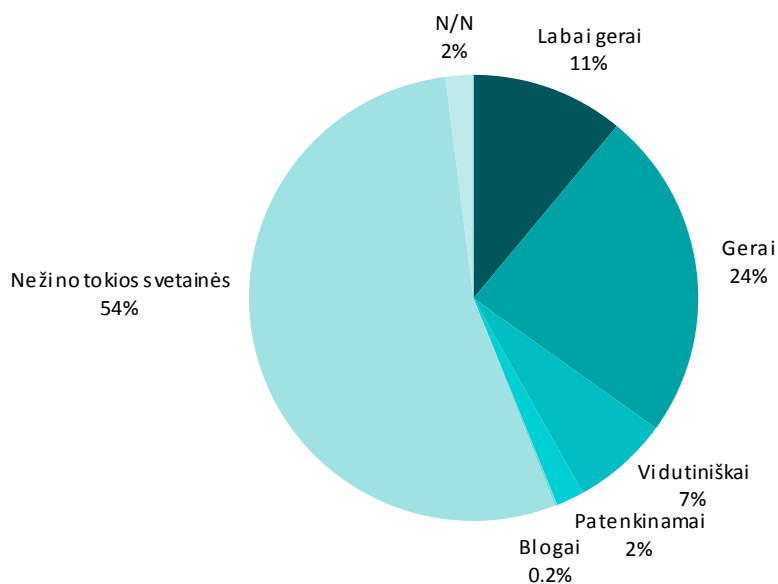

2.4.3 pav. „Vaikų linijos“ žinomumas (proc.; N=811) *Ar esate ką nors girdėję apie „Vaikų liniją“ (galima skambinti nemokamu telefonu 116 111 arba rašyti elektroninius laiškus), kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete?*

Saugesnio interneto projekto svetainės www.draugiskasinternetas.lt vertinimas

35 proc. respondentų teigiamai vertina Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt: 11 proc. labai gerai, 24 proc. gerai. 7 proc. išreiškė vidutinius vertinimus. 2 proc. ją vertina neigiamai: 2 proc. patenkinamai, 0,2 proc. blogai. 54 proc. nurodė nežinantys tokios svetainės (Pav. 2.4.4).

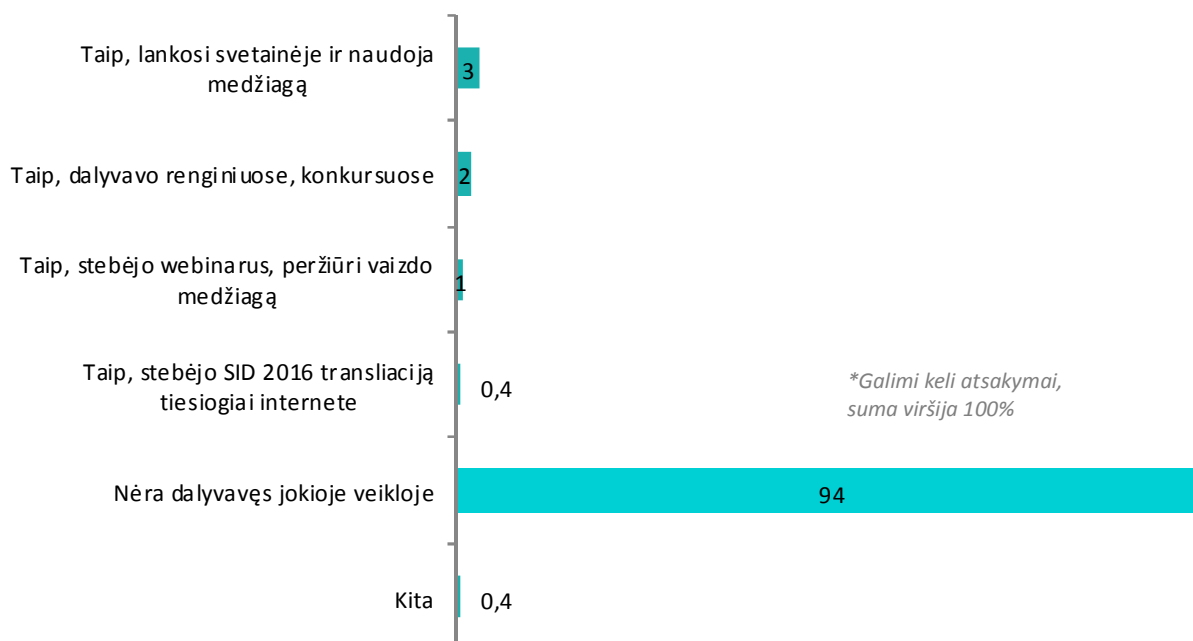
Palankius vertinimus dažniau išreiškė moterys.

2.4.4 pav. Saugesnio interneto projekto svetainės www.draugiskasinternetas.lt vertinimas (proc.; N=811)
Kaip vertinate Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt?

Dalyvavimas Saugesnio interneto projekto veikloje

Apskritai 6 proc. tyrimo dalyvių teigė dalyvavę Saugesnio interneto projekto veikloje. 3 proc. apsilankė svetainėje ir naudojo medžiagą. 2 proc. dalyvavo renginiuose, konkursuose. 1 proc. stebėjo webinarus, peržiūrėjo vaizdo medžiagą. 0,4 proc. stebėjo SID transliaciją tiesiogiai internete. 94 proc. teigė Saugesnio interneto projekto veikloje nedalyvavę (Pav. 2.4.5).

2.4.5 pav. Dalyvavimas Saugesnio interneto projekto veikloje (proc.; N=811) Ar teko dalyvauti Saugesnio interneto projekto veikloje?

III. APIBENDRINIMAS

GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

Dažniausias tinklų ir informacijos saugumo pažeidimai, su kuriais susiduriama: kompiuterių virusai (72 proc.) ir nepageidaujami elektroniniai laišakai (68 proc.). Kitus pažeidimus paminėjo ženkliai mažiau tyrimo dalyvių.

35 proc. tyrimo dalyvių nurodė patyrę žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų. Dažniausiai patirta žala – sugadinta programinė įranga įrenginyje (25 proc.). Po 5 proc. teigė patyrę finansinių nuostolių bei moralinės žalos dėl neteisėto ir žalingo turinio informacijos internete. 1 proc. paminėjo asmeninių duomenų vagystę ar klastojimą.

Dauguma (82 proc.) apklaustųjų laikosi nuomonės, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui.

Didžiausia dalis tyrimo dalyvių (83 proc.) mano, kad vaikams internete kyla grėsmė susidurti su neteisėta ir žalinga informacija. 72 proc. manymu, internete kyla grėsmė vaikui susidurti su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant jį išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. Du trečdaliai (66 proc.) respondentų mano, kad internete vaikas gali prarasti privatumą, atskleidus asmeninius duomenis. 64 proc. manymu, internete vaikui gresia priekabiavimas ir patyčios. 61 proc. teigimu – sunkiai kontroliuojamas naudojimosi laikas, priklausomybės.

DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

Dauguma (70 proc.) respondentų nurodė besidomintys, ką jų vaikas veikia internete. Dar 23 proc. teigimu, jie tai daro kartais.

Dauguma tėvų, siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete, kartais žvilgteli, kur vaikas naršo internete (55 proc.). Beveik pusė (48 proc.) teigė užsiimantys vaiko internetiniu auklėjimu, savo iniciatyva bendraujantys su vaiku apie neteisėtą ir žalingą turinį internete. 46 proc. nurodė ribojantys vaiko naudojimąsi internetu. 36 proc. tikrina, kokiose svetainėse vaikas lankosi.

NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

Dauguma (61 proc.) tyrimo dalyvių mano, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu, ir patys tai daro. 32 proc. laikosi nuomonės, kad to turėtų būti mokoma mokykloje.

Du trečdaliai (67 proc.) respondentų mano žinantys, kaip vaiką mokyti saugaus naudojimosi internetu: 16 proc. tvirtai žino („taip“), 51 proc. rinkosi nuosaikesnį teigiamą atsakymą („greičiau taip“).

Apie saugų elgesį internete dažniausiai sužinoma internete (55 proc.) ir iš žiniasklaidos (50 proc.). 19 proc. nurodė apie tai sužinantys iš draugų. 8 proc. – iš mokytojų. 5 proc. – Saugesnio interneto svetainėje. 4 proc. – bibliotekoje. 3 proc. – iš vaikų.

Patyrus saugumo pažeidimų internete, pagalbos ar patarimo dažniausiai būtų kreipiamasi į IT specialistus, bibliotekininkus (44 proc.) arba problema sprendžiama savarankiškai, ieškant sprendimų internete (42 proc.). 26 proc. pagalbos ar patarimo ieškotų Saugesnio interneto svetainėje. 16 proc. kreiptųsi į draugus. 13 proc. – į pagalbos liniją. 2 proc. – į vaikus.

SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

52 proc. respondentų yra girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete: 47 proc. apie šią liniją girdėjo, 5 proc. yra pranešę apie tokį turinį.

78 proc. apklaustųjų linkę pranešti „karštąja linija“ apie neteisėtą, žalingą interneto turinį, jeigu su juo susidurtų.

59 proc. tyrimo dalyvių yra girdėję apie „Vaikų liniją“, kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete: 14 proc. yra apie šią liniją kalbėję su vaiku, 45 proc. ją žino, tačiau nėra apie ją kalbėję su vaiku.

35 proc. respondentų teigiamai vertina Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt: 11 proc. labai gerai, 24 proc. gerai. 7 proc. išreiškė vidutinius vertinimus.

Apskritai 6 proc. tyrimo dalyvių teigė dalyvavę Saugesnio interneto projekto veikloje. 3 proc. apsilankė svetainėje ir naudojo medžiagą. 2 proc. dalyvavo renginiuose, konkursuose. 1 proc. stebėjo webinarus, peržiūrėjo vaizdo medžiagą. 0,4 proc. stebėjo SID transliaciją tiesiogiai internete.

IV. IŠVADOS

- Dažniausiai suaugusieji interneto vartotojai susiduria su kompiuterių virusais bei nepageidaujama elektroninio pašto laiškais. Kiti tinklų ir informacijos saugumo pažeidimai – neteisėto ir žalingo turinio informacija internete, duomenų klastojimas, elektroninės prekybos pažeidimai, duomenų išviliojimas ar įsilaužimas į asmeninį kompiuterį – pasitaiko ženkliai rečiau. Beveik pusė tyrimo dalyvių nurodė patyrę nuostolių dėl šių pažeidimų. Tiesa, dažniausiai tai – programinės įrangos kompiuteryje sugadinimas. Tuo tarpu kitokio pobūdžio žala pasitaiko pakankamai retai ir dažniau priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, pvz., finansinių nuostolių dažniau patiriama susidūrus su elektroninės prekybos pažeidimais, morališkai nukenčiama dažniau susidūrus su duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose, el. prekybos pažeidimais bei neteisėto ir žalingo turinio informacija, o asmens duomenys dažniau prarandami susidūrus su asmens duomenų išviliojimu.
- Dauguma respondentų mano, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui, ir pritaria nuomonei, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu. Internete vaikui kylanti grėsmė suvokiama pakankamai plačiai – nors dažniausiai tarp grėsmių minimas susidūrimas su žalinga informacija, dauguma sutinka, kad jog vaikui gresia tiek seksualinio pobūdžio pokalbiai, tiek privatumo praradimas, tiek priekabiavimas, tiek priklausomybės. Tiesa, trečdalis atsakomybę už vaikų mokymą saugiai naudotis internetu būtų linkę priskirti mokyklai. Tuo tarpu savo žinias, kaip vaikus mokyti saugaus naudojimosi internetu, suaugusieji taip pat vertina pakankamai rezervuoti – nors dauguma mano, jog moka tai daryti, dažniau renkasi nuosaikesnį atsakymą („greičiau taip“). Pagrindiniai tokių žinių šaltiniai: internetas ir žiniasklaida.
- Dažniausiai, siekdami užtikrinti vaiko saugų naršymą internete, tėvai taiko pakankamai demokratiškas priemones, t.y. retkarčiais žvilgteli, kur vaikas naršo, arba tiesiog bendrauja su vaiku apie neteisėtą ir žalingą turinį internete. Tarp griežtesnių priemonių vyrauja pakankamai primityvus kontrolės metodai – tiesiog ribojamas naudojimosi internetu laikas ar tikrinama, kokiose svetainėse vaikas lankosi. Tokios priemonės, kaip nepageidaujamų svetainių filtravimas ar saugaus naudojimosi internetu taisyklių nustatymas, mažiau populiarios. Pažymėtina, kad taikomos priemonės nepriklauso nuo suvokiamos interneto keliamos grėsmės – taikomi tie patys metodai siekiant išvengti visų grėsmių.
- Kas antras tyrimo dalyvis nurodė girdėjęs apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt. Iš esmės suaugusieji nėra abejingi neteisėtam, žalingam interneto turiniui – 4 iš 5 būtų linkę pranešti apie tokį turinį „karštąja linija“. „Vaikų linijos“ žinomumas šioje interneto vartotojų grupėje didesnis nei „karštosios linijos“ – siekia 59 proc. Vis dėlto, tik kas ketvirtas žinantis šią liniją yra apie ją kalbėjęs su savo vaiku.

B DALIS. PAAUGLIAI

I. TYRIMO METODIKA

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“, Švietimo informacinių technologijų centro užsakymu, 2016 metų gegužės 12 – birželio 9 dienomis atliko kiekybinį internetu besinaudojančių paauglių tyrimą.

1.9. Tyrimo tikslai

Išsiaiškinti paauglių nuomonę dėl internete kylančių grėsmių bei saugų elgesį internete.

1.10. Tyrimo tikslinė grupė

14–18 m. paaugliai, interneto vartotojai.

1.11. Tyrimo imtis

Tyrimo metu apklausti 803 respondentai.

1.12. Tyrimo atranka

Kvotinė atranka, taikant lyties, amžiaus ir gyvenamosios vietos kvotas bei naudojimosi internetu atrankinį kriterijų.

1.13. Tyrimo metodas

Tyrimo duomenų rinkimas atliekamas apklausos metodu. Apklausa yra atliekama standartizuoto interviu būdu, naudojant su Užsakovu suderintą klausimyną. Taikomas CAPI interviu tipas (angl. *Computer Assisted Personal Interview*).

Standartizuotą interviu atlieka profesionalus apklausėjas respondento namuose. Jis veda pokalbį su respondentu pagal parengtus klausimus, atsakymus fiksuodamas elektroniniame klausimyne.

1.14. Duomenų analizė

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą. SPSS – pažangi ir profesionali programinė įranga, naudojama rinkti, peržiūrėti ir analizuoti statistinius duomenis. SPSS yra dažniausiai tyrėjų naudojama priemonė, analizuojant rinkos tyrimų duomenis.

Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai), ir pasiskirstymai pagal socialines-demografines charakteristikas (žr. Priedus).

1.15. Statistinė duomenų paklaida

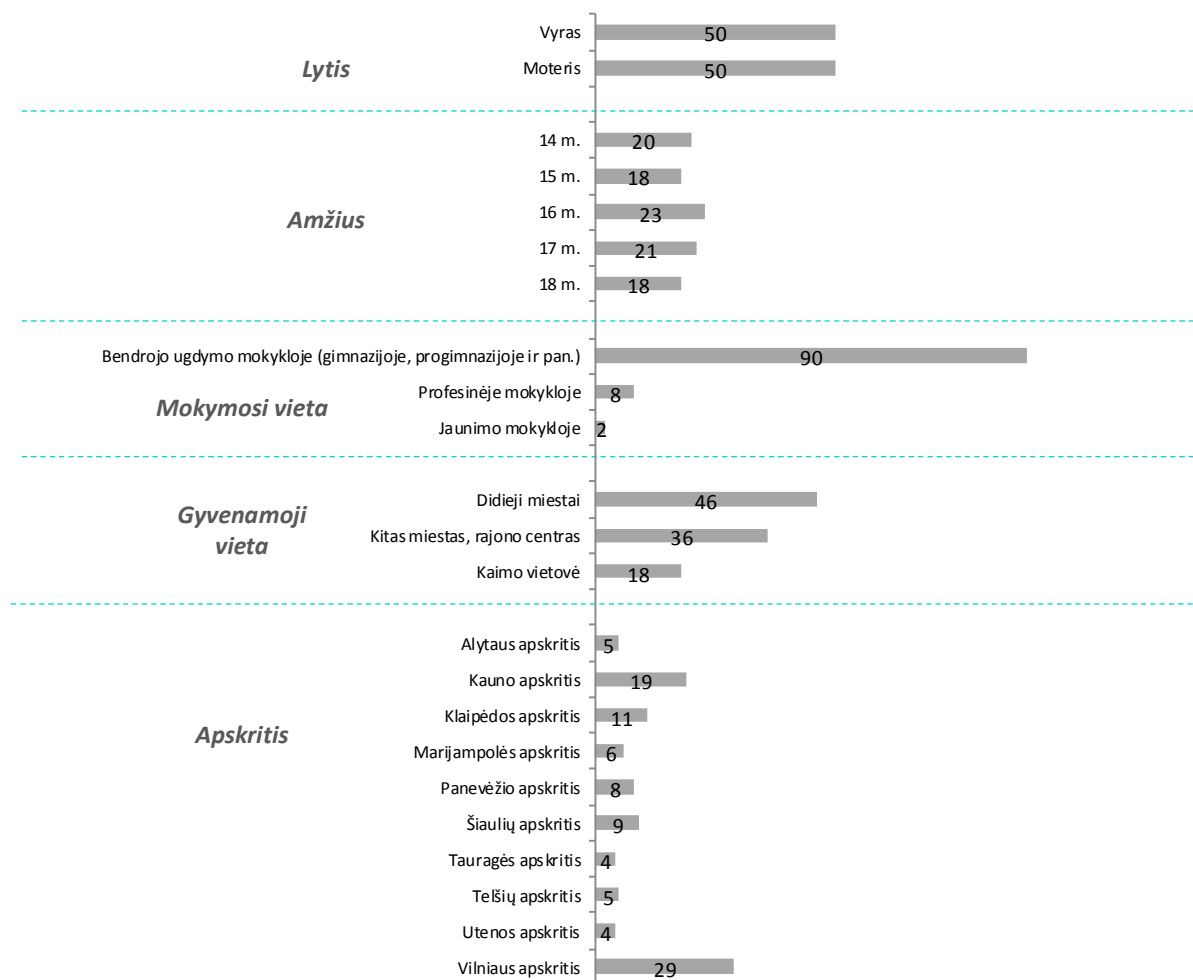
Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis. Pvz.: jeigu apklaustus 803 respondentus gavome, jog 58,4 proc. apklaustųjų nurodė manantys, kad internete slypi grėsmės, pavojai, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 55,0 proc. ir 61,8 proc.

Įverčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui. Toliau pateikiama lentelė, padedanti įvertinti statistinę paklaidą.

Statistinė duomenų paklaida:

	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.
PASISKIRSTYMAS	5	10	15	20	25	30	40	50
N	95	90	85	80	75	70	60	50
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10
200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.1	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.9	4.0
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.4	3.5
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1
1500	1.1	1.5	1.8	2.1	2.2	2.4	2.5	2.6

1.16. Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos (%)

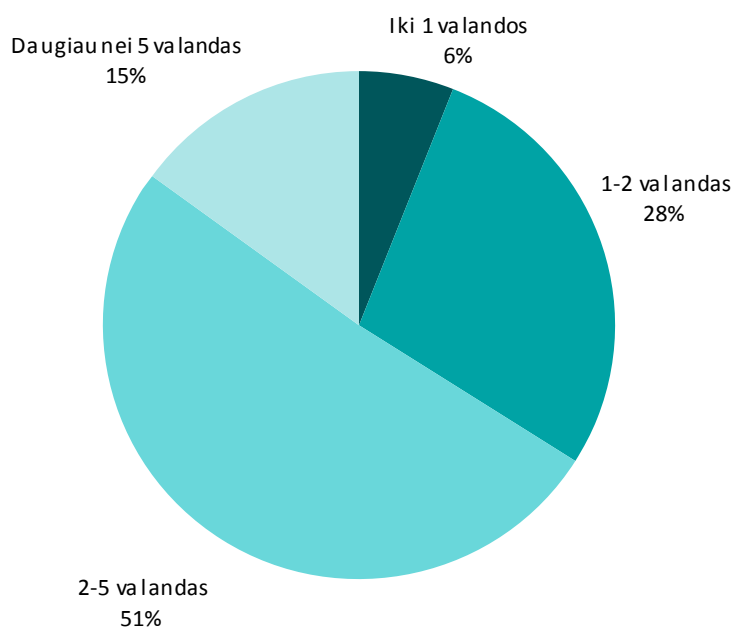
II. TYRIMO REZULTATAI

2.1. GRĖSMĖS IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

Vidutiniškai per dieną praleidžiamas laikas internete

Pusė (51 proc.) tyrimo dalyvių nurodė internete vidutiniškai praleidžiantys po 2-5 valandas per dieną. 15 proc. internete praleidžia daugiau laiko. 28 proc. teigė praleidžiantys 1-2 valandas per dieną. 6 proc. – iki valandos (Pav. 2.1.1).

Daugiau laiko (daugiau nei 5 valandas) internete praleidžia vyresni (16-18 m.) paaugliai, mažesniuose miestuose ir kaimo vietovėse gyvenantys respondentai.

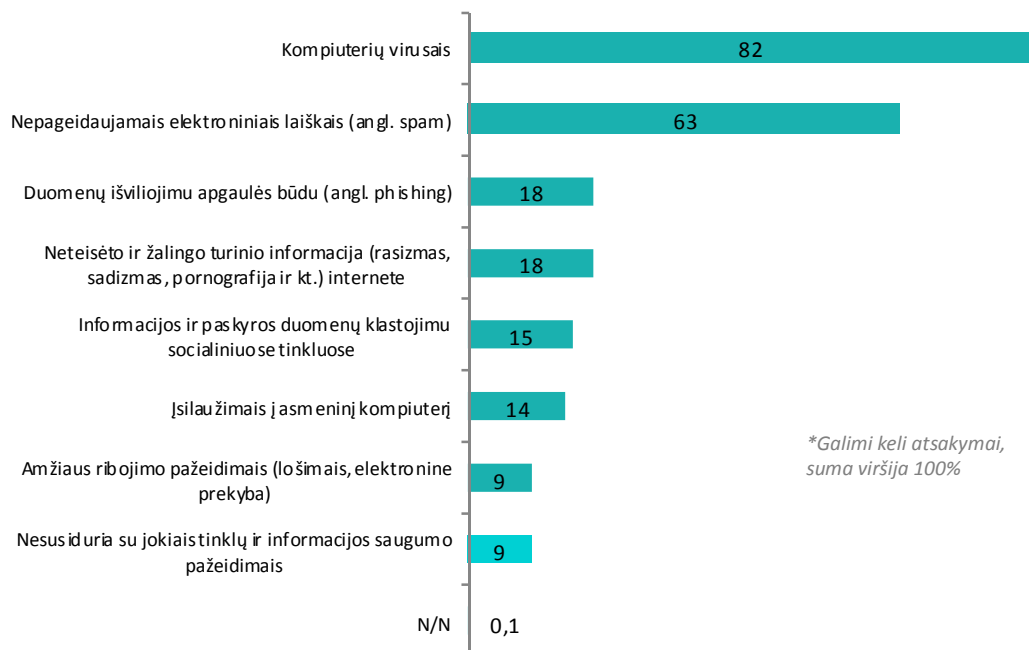

2.1.1 pav. Vidutiniškai per dieną praleidžiamas laikas internete (proc.; N=803) *Kiek vidutiniškai valandų per dieną naudojate internetu?*

Tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejai, su kuriais dažniausiai susiduria draugai ir pažįstami

Dažniausias tinklų ir informacijos saugumo pažeidimas, su kuriuo susiduria draugai ar pažįstami – kompiuterių virusai (82 proc.). Taip pat dauguma nurodė, kad jų draugai ar pažįstami susiduria su nepageidaujama elektronine komunikacija (63 proc.). Reikšmingai rečiau susiduriama su duomenų išviliojimu apgaulės būdu (18 proc.) bei neteisėto ir žalingo turinio informacija (rasizmas, sadizmas, pornografija ir kt.) internete (18 proc.). 15 proc. teigimu, jų draugai ar pažįstami susiduria su informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose. 14 proc. paminėjo įsilaužimus į asmeninį kompiuterį. 9 proc. – amžiaus ribojimo pažeidimus (lošimus, elektroninę prekybą). 9 proc. nurodė, kad jų draugai ar pažįstami nesusiduria su jokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais (Pav. 2.1.2).

Kompiuterių virusus dažniau paminėjo vaikinai bei mažesnių miestų ir kaimo vietovių gyventojai. Nepageidaujamus elektroninius laiškus – 15 m. respondentai bei mažesnių miestų ir kaimo vietovių gyventojai. Duomenų išviliojimą apgaulės būdu – mažesniuose miestuose gyvenantys paaugliai. Neteisėto ir žalingo turinio informaciją internete – 15 m. apklaustieji. Įsilaužimus į asmeninį kompiuterį – didmiesčių jaunuoliai. Amžiaus ribojimo pažeidimus – kaimo vietovių gyventojai.

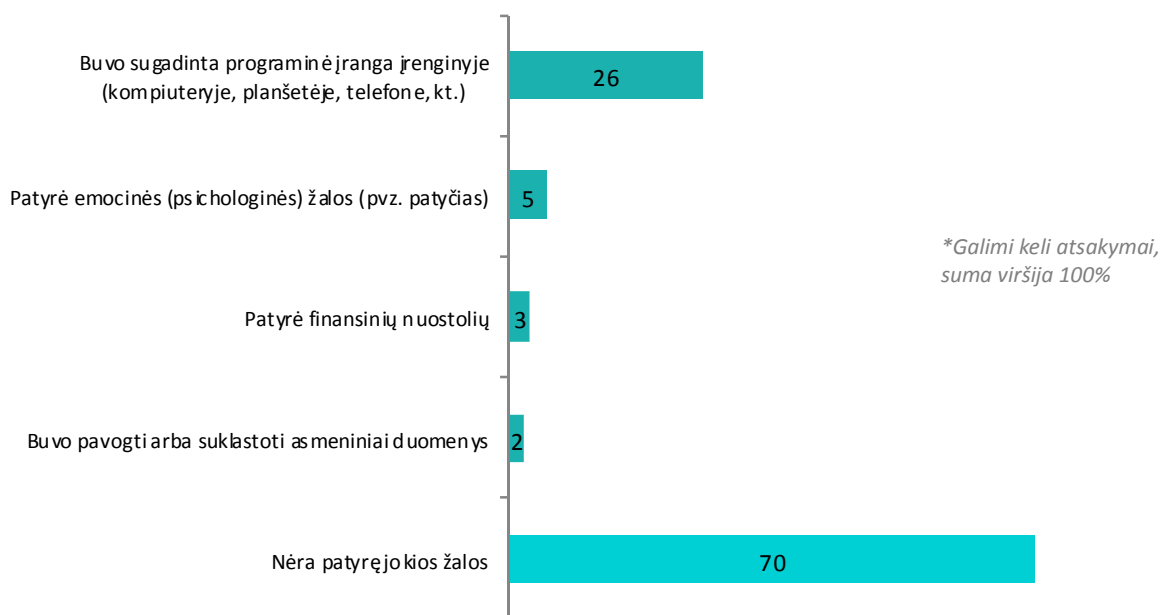

2.1.2 pav. Tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejai, su kuriais dažniausiai susiduria draugai ir pažįstami (proc.; N=803) Su kokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejais dažniausiai susiduria jūsų draugai ir pažįstami?

Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala

30 proc. tyrimo dalyvių nurodė patys (ar jų šeima) patyrę žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų. Dažniausiai patirta žala – sugadinta programinė įranga įrenginyje (26 proc.). 5 proc. teigė patyrę emocinės (psichologinės) žalos. 3 proc. – finansinių nuostolių. 2 proc. paminėjo asmeninių duomenų vagystę ar klastojimą. 70 proc. nurodė nepatyrę žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų (Pav. 2.1.3).

Apskritai žalos dažniau teko patirti merginoms. Programinės įrangos sugadinimą dažniau paminėjo 17 m. jaunuoliai ir mažesnių miestų bei kaimo vietovių gyventojai.

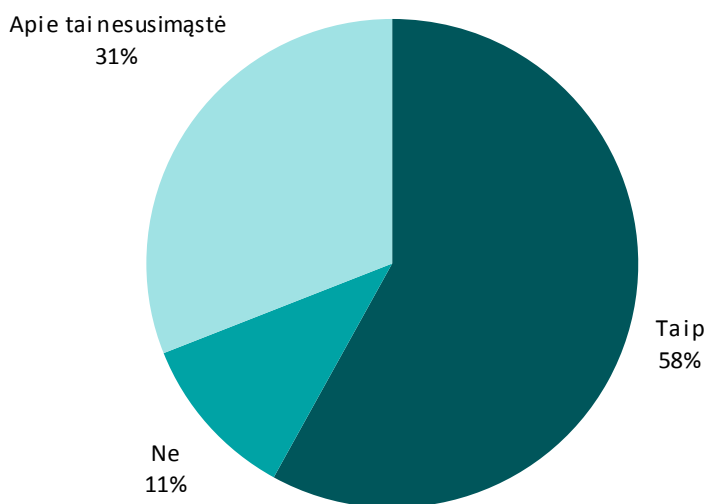

2.1.3 pav. Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala (proc.; N=803) Kokios žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų esate patyręs Jūs ar Jūsų šeima?

Nuomonė dėl internete slypinčių grėsmių ir pavojų

Didžioji dalis (58 proc.) apklaustųjų laikosi nuomonės, kad internete slypi grėsmės, pavojai. Priešingą nuomonę išreiškė 11 proc. respondentų. 31 proc. teigė apie tai nesusimąstę (Pav. 2.1.4).

Nuomonės, kad internete slypi grėsmės, pavojai, dažniau laikosi 16 m. respondentai ir kaimo vietovėse gyvenantys paaugliai.

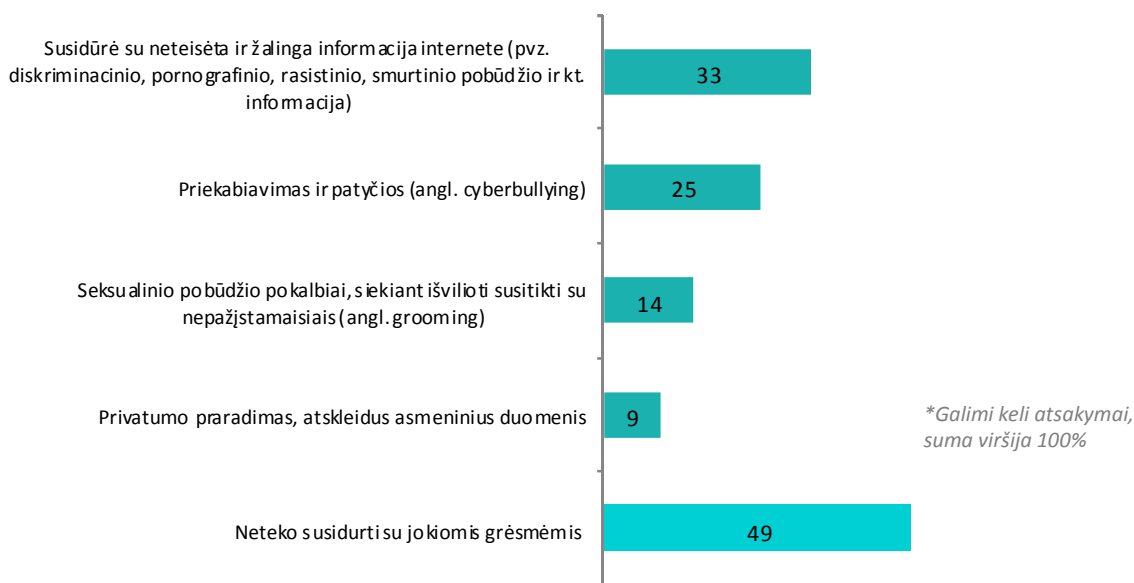

2.1.4 pav. Nuomonė dėl internete slypinčių grėsmių ir pavojų (proc.; N=803) Kaip manote, ar internete slypi grėsmės, pavojai?

Grėsmės, su kuriomis yra tekę asmeniškai susidurti

Kas antras (51 proc.) tyrimo dalyvis nurodė asmeniškai susidūręs su vienokiomis ar kitokiomis grėsmėmis internete. Dažniausiai susiduriama su neteisėta ir žalinga informacija internete (33 proc.). 25 proc. teigė susidūrę su priekabiavimu ir patyčiomis. 14 proc. – su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. 9 proc. – su privatumo praradimu, atskleidus asmeninius duomenis (Pav. 2.1.5).

Apskritai susidūrę su kokiomis nors grėsmėmis dažniau nurodė 14 m. tyrimo dalyviai, mažesniuose miestuose ir kaimo vietovėse gyvenantys paaugliai.

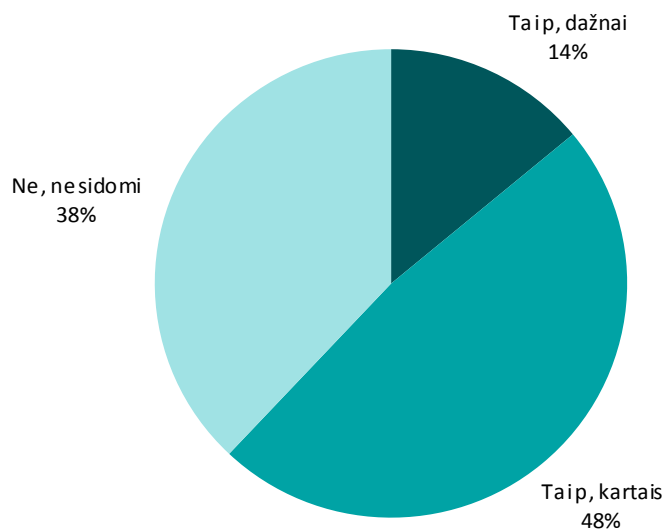
2.1.5 pav. Grėsmės, su kuriomis yra tekę asmeniškai susidurti (proc.; N=803) Su kokiomis grėsmėmis jums asmeniškai yra tekę susidurti?

2.2. SUAUGUSIŲJŲ DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

Suaugusiųjų domėjimasis vaiko veiksmis internete

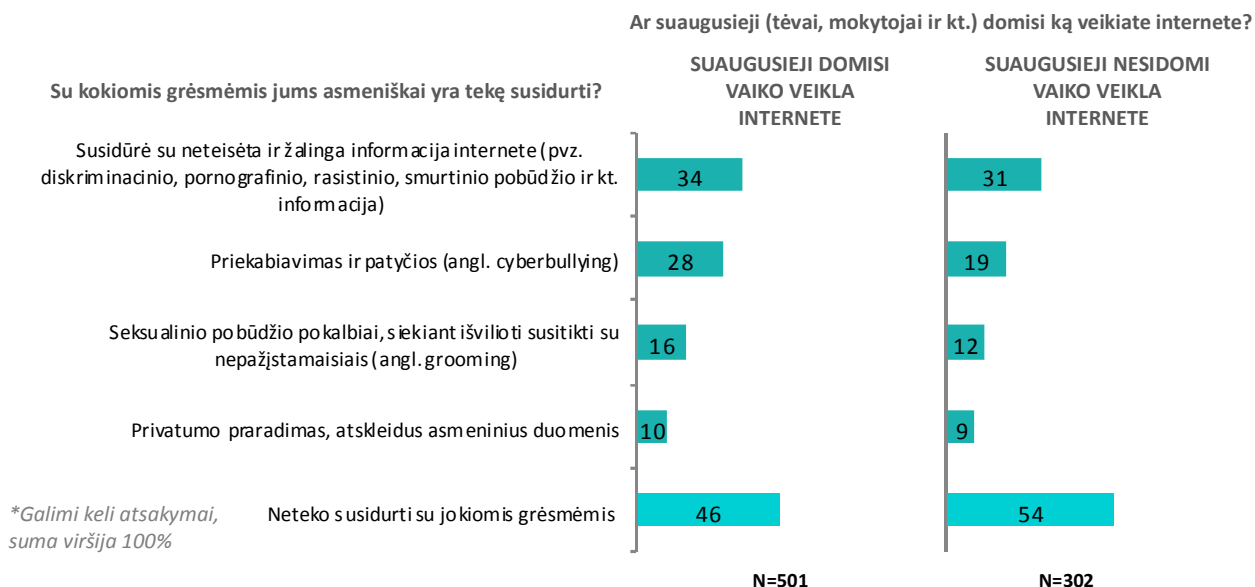
Dauguma (62 proc.) respondentų nurodė, kad suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) domisi jų veikla internete: 14 proc. domisi dažnai, 48 proc. kartais. 38 proc. teigimu, suaugusieji nesidomi jų veikla internete (Pav. 2.2.1).

Jaunesnio amžiaus paaugliai ir kaimo vietovėse gyvenantys jaunuoliai dažniau nurodė, kad jų suaugusieji dažnai domisi jų veikla internete.

2.2.1 pav. Suaugusiųjų domėjimasis vaiko veiksmis internete (proc.; N=803) Ar suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) domisi ką veikiate internete?

Krostabuliacinė atsakymų analizė rodo, kad suaugusieji dažniau domisi tų paauglių veikla internete, kurie yra susidūrę su įvairiomis grėsmėmis internete (ypač priekabiavimu ir patyčiomis; Pav. 2.2.2). 34 proc. paauglių, kurių veikla internete domisi suaugusieji, yra susidūrę su neteisėta ir žalinga informacija (tarp tų, kurių veikla internete suaugusieji nesidomi, šis procentas lygus 31 proc.). 28 proc. yra patyrę priekabiavimų ar patyčių (19 proc. tarp tų, kurių veikla suaugusieji nesidomi). 16 proc. yra susidūrę su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais (tarp tų, kurių veikla suaugusieji nesidomi, ši dalis lygi 12 proc.). 10 proc. yra tekę prarasti privatumą, atskleidus asmens duomenis (9 proc. tų, kurių veiklos internete suaugusieji neseka).

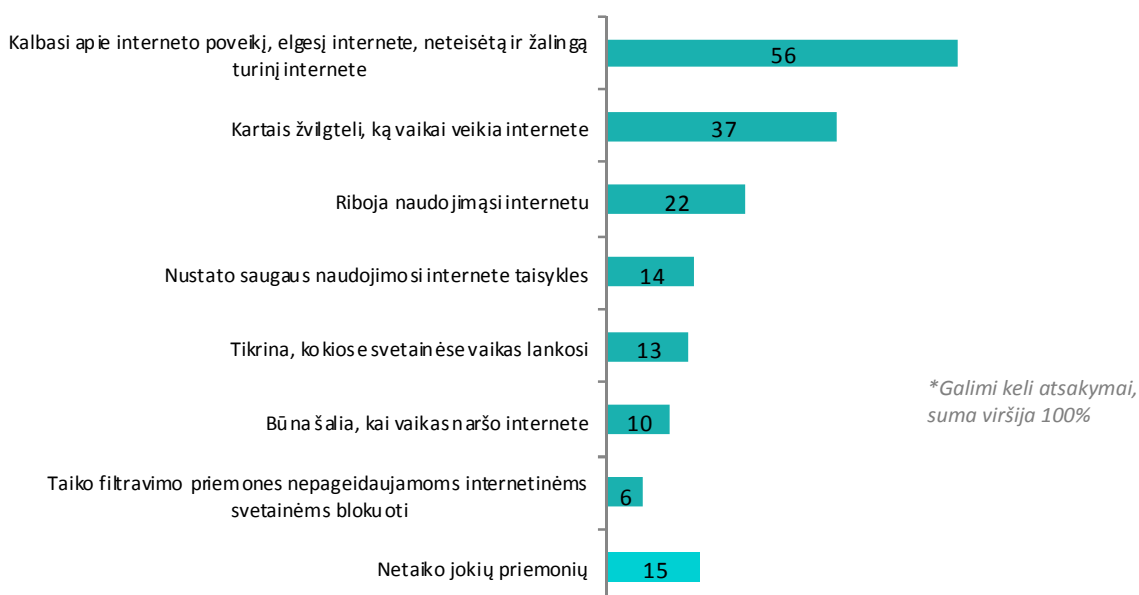

2.2.2 pav. Grėsmės, su kuriomis yra tekę asmeniškai susidurti, priklausomai nuo to, ar suaugusieji domisi vaiko veikla internete (proc.) Su kokiomis grėsmėmis jums asmeniškai yra tekę susidurti?

Suaugusiųjų pagalba saugiau naudotis internetu

Dažniausiai suaugusiųjų taikoma priemonė, siekiant padėti vaikams saugiau naudotis internetu – pokalbiai apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete (56 proc.). 37 proc. respondentų nurodė, kad suaugusieji kartais žvilgteli, ką jie veikia internete. 22 proc. teigimu, suaugusieji riboja jų naudojimąsi internetu. 14 proc. teigė, kad nustato saugaus naudojimosi internetu taisykles. 13 proc. įvardijo suaugusiuosius tikrinant, kokiose svetainėse vaikas lankosi. 10 proc. nurodė, kad suaugusieji būna šalia jų, kai jie naršo internete. 6 proc. teigimu, taiko filtravimo priemones nepageidaujamoms svetainėms blokuoti. 15 proc. paminėjo, kad suaugusieji nesiima jokių priemonių padėti vaikui saugiau naudotis internetu (Pav. 2.2.3).

Apskritai daugiau suaugusiųjų taikomų priemonių įvardino jaunesni (14-15 m.) apklaustieji. Merginos dažniau paminėjo, kad suaugusieji kalbasi su jomis apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete.

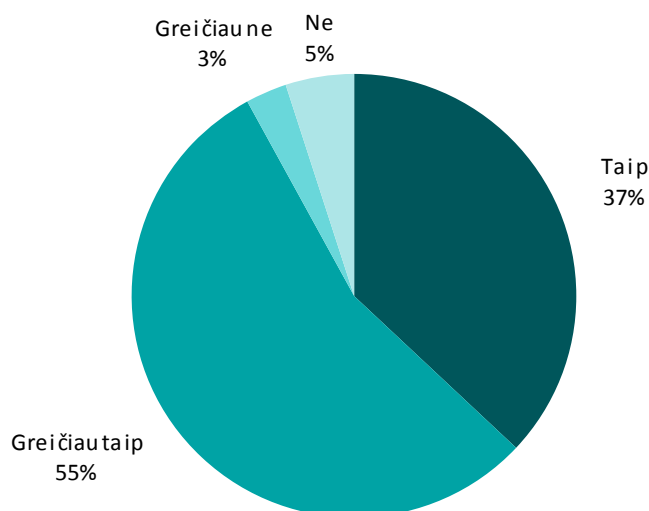
2.2.3 pav. Suaugusiųjų pagalba saugiau naudotis internetu (proc.; N=803) Kokiomis priemonėmis suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) padeda Jums saugiau naudotis internetu?

Apskritai įvairių priemonių padėti vaikui saugiai naudotis internetu dažniau imasi tie suaugusieji, kurių vaikai yra susidūrę su grėsmėmis internete (Pav. 2.2.4). Tik 9 proc. suaugusiųjų, kurių vaikai yra susidūrę su grėsmėmis internete, netaiko jokių pagalbos priemonių. Tuo tarpu tarp nesusidūrusių su grėsmėmis paauglių šis procentas siekia 20 proc.

Saugaus naudojimosi internetu žinojimas

Beveik visi (92 proc.) respondentų mano žinantys, kaip saugiai naudotis internetu: 37 proc. tvirtai žino („taip“), 55 proc. rinkosi nuosaikesnį teigiamą atsakymą („greičiau taip“). 8 proc. mano nežinantys: 3 proc. nurodė greičiau nežinantys, kaip saugiai naudotis internetu, 5 proc. – nežino („ne“) (Pav. 2.3.2).

Vyresni (16-18 m.) jaunuoliai dažniau mano žinantys, kaip saugiai naudotis internetu.

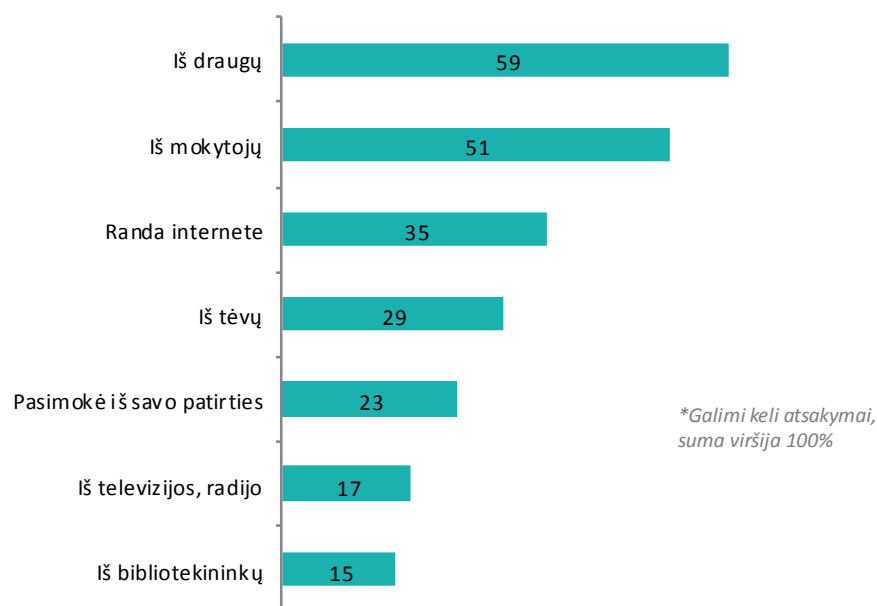

2.3.2 pav. Saugaus naudojimosi internetu žinojimas (proc.; N=803) Ar žinote kaip saugiai naudotis internetu?

Žinių apie saugų elgesį internete šaltiniai

Apie saugų elgesį internete dažniausiai sužinoma iš draugų (59 proc.). Pusė (51 proc.) apklaustųjų teigė apie tai sužinantys iš mokytojų. 35 proc. randa tokią informaciją internete. 29 proc. su saugiu elgesiu internete supažindina tėvai. 23 proc. teigė apie tai pasimokantys iš savo patirties. 17 proc. apie tai sužino iš televizijos, radijo. 15 proc. – iš bibliotekininkų (Pav. 2.3.3).

Apskritai daugiau žinių apie saugų elgesį internete šaltinių įvardino merginos. Draugus taip pat dažniau nurodė miestų gyventojai. Mokytojus – 16 m. jaunuoliai ir kaimo vietovių gyventojai. Internete tokią informaciją dažniau randa mažesnių miestų ir kaimo vietovių paaugliai. Televiziją, radiją bei bibliotekininkus dažniau paminėjo kaimo vietovėse gyvenantys jaunuoliai.

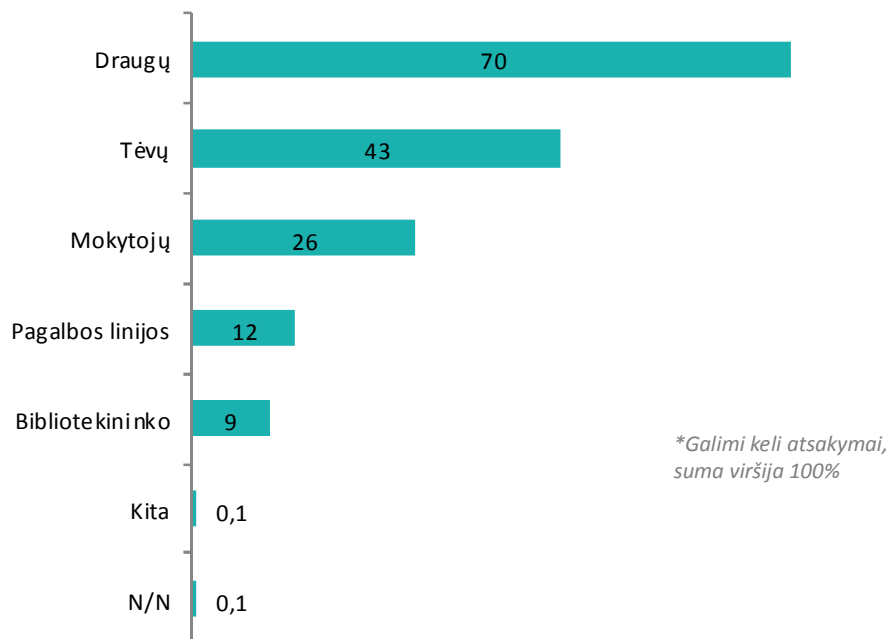

2.3.3 pav. Žinių apie saugų elgesį internete šaltiniai (proc.; N=803) Iš kur sužinote apie saugų elgesį internete?

Nuostata, kieno pagalbos ar patarimo prašytų, patyrę saugumo pažeidimų internete

Patyrus saugumo pažeidimų internete, pagalbos ar patarimo dažniausiai būtų kreipiamasi į draugus (70 proc.). 43 proc. kreiptųsi į tėvus. 26 proc. – į mokytojus. 12 proc. – į pagalbos liniją. 9 proc. teigė, jog tokiu atveju pagalbos ar patarimo klausytų bibliotekininko (Pav. 2.3.4).

Draugus dažniau įvardino mažesnių miestų ir kaimo vietovių paaugliai. Pagalbos liniją – merginos. Bibliotekininką – kaimo vietovių jaunuoliai.

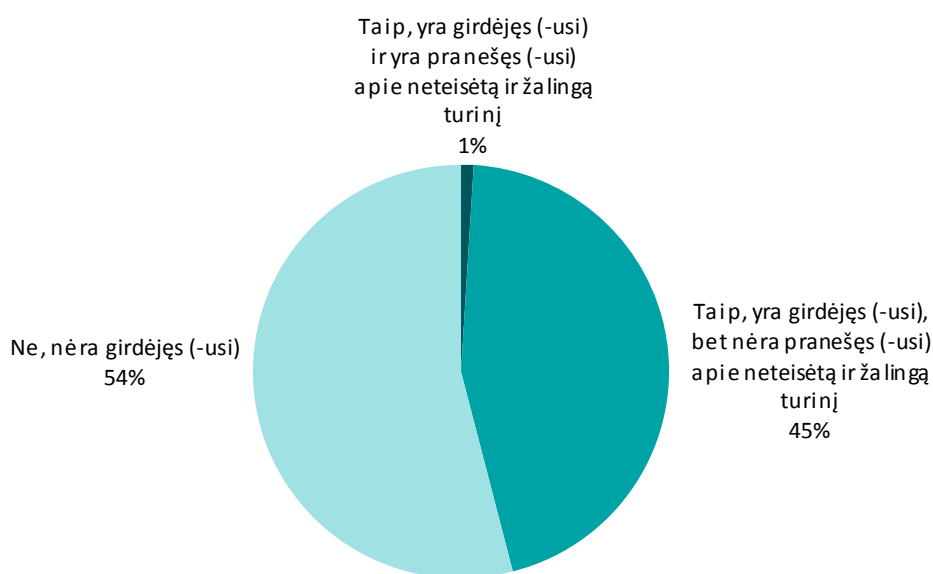
2.3.4 pav. Nuostata, kieno pagalbos ar patarimo prašytų, patyrę saugumo pažeidimų internete (proc.; N=803) Kieno prašytumėte pagalbos ar patarimo patyrę saugumo pažeidimų internete?

2.4. SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

„Karštosios linijos“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt žinomumas

46 proc. respondentų yra girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete: 45 proc. apie šią liniją girdėjo, 1 proc. yra pranešę apie tokį turinį. 54 proc. šios linijos nėra girdėję (Pav. 2.4.1).

„Karštąją liniją“ dažniau teko girdėti 15-16 m. paaugliams.

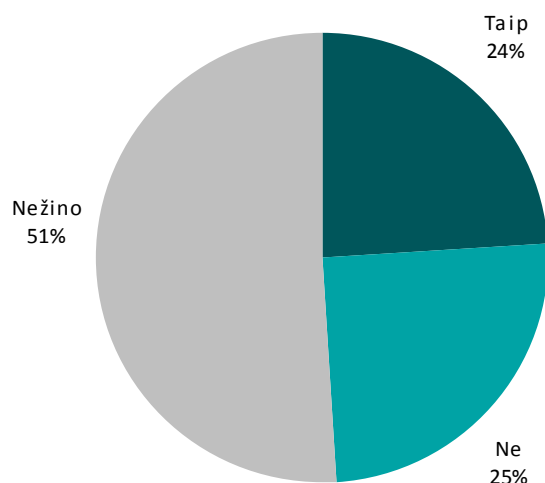

2.4.1 pav. „Karštosios linijos“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt žinomumas (proc.; N=803) Ar esate ką nors girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete?

Nuostata anonimiškai pranešti „karštajai linijai“, susidūrus su neteisėtu, žalingu interneto turiniu

Ketvirtadalis (24 proc.) apklaustųjų linkę pranešti „karštąją liniją“ apie neteisėtą, žalingą interneto turinį, jeigu su juo susidurtų. Tokia pat dalis (25 proc.) apie tai nepraneštų. 51 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė (Pav. 2.4.2).

Pranešti „karštąją liniją“ apie neteisėtą, žalingą interneto turinį dažniau linkę vyresni (16-18 m.) jaunuoliai.

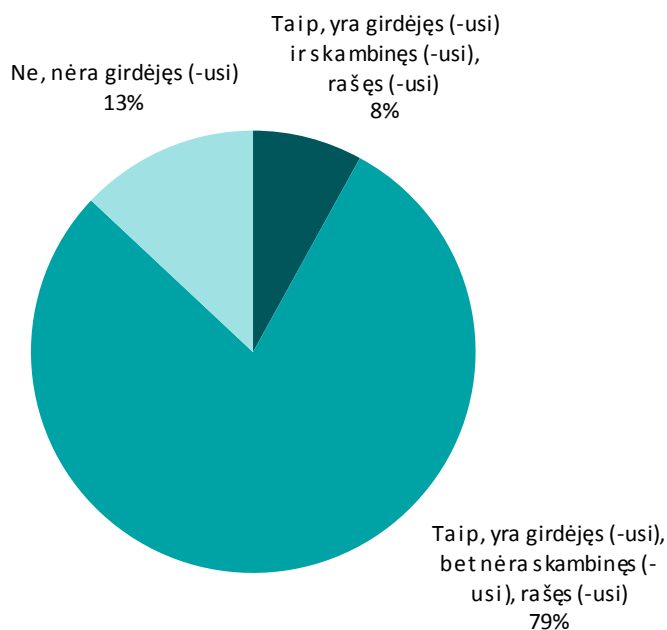

2.4.2 pav. Nuostata anonimiškai pranešti „karštajai linijai“, susidūrus su neteisėtu, žalingu interneto turiniu (proc.; N=803) Jei susidurtumėte su neteisėtu, žalingu interneto turiniu, ar anonimiškai praneštumėte apie tai „karštąją liniją“?

„Vaikų linijos“ žinomumas

87 proc. tyrimo dalyvių yra girdėję apie „Vaikų liniją“, kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete: 8 proc. yra skambinę, rašę į šią liniją, 79 proc. ją žino, tačiau nėra skambinę ar rašę į ją. 13 proc. nurodė nežinantys „Vaikų linijos“ (Pav. 2.4.3).

„Vaikų liniją“ dažniau žino merginos bei kaimo vietovėse gyvenantys paaugliai.

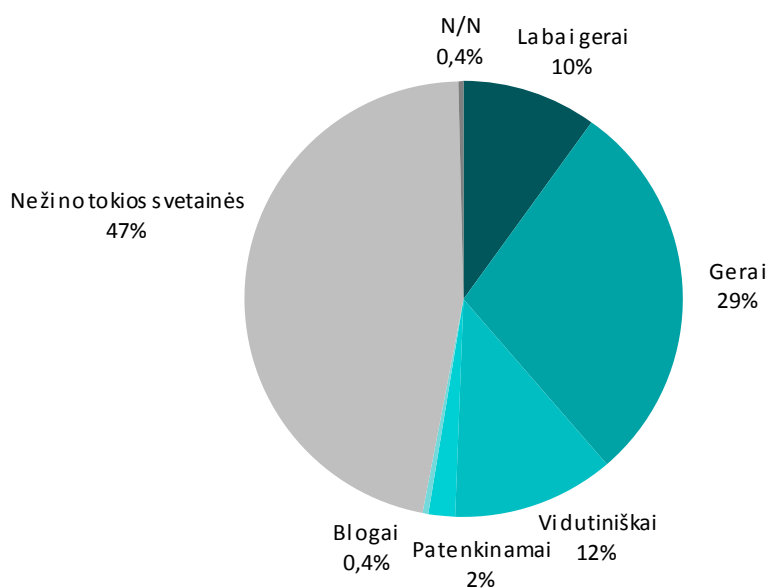

2.4.3 pav. „Vaikų linijos“ žinomumas (proc.; N=803) Ar esate ką nors girdėję apie „Vaikų liniją“ (galima skambinti nemokamu telefonu 116 111 arba rašyti elektroninius laiškus), kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete?

Saugesnio interneto projekto svetainės www.draugiskasinternetas.lt vertinimas

39 proc. respondentų teigiamai vertina Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt: 10 proc. labai gerai, 29 proc. gerai. 12 proc. išreiškė vidutinius vertinimus. 2 proc. ją vertina neigiamai: 2 proc. patenkinamai, 0,4 proc. blogai. 47 proc. nurodė nežinantys tokios svetainės (Pav. 2.4.4).

Palankius vertinimus dažniau išreiškė mažesniuose miestuose ir kaimo vietovėse gyvenantys jaunuoliai.

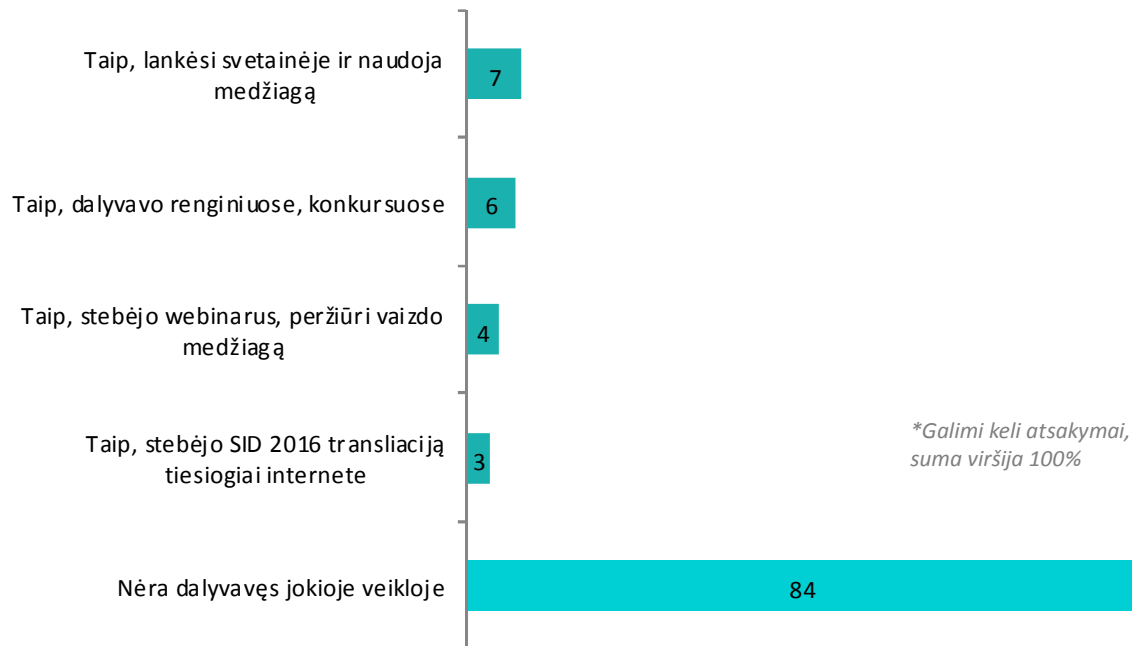

2.4.4 pav. Saugesnio interneto projekto svetainės www.draugiskasinternetas.lt vertinimas (proc.; N=803)
Kaip vertinate Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt?

Dalyvavimas Saugesnio interneto projekto veikloje

16 proc. tyrimo dalyvių teigė dalyvavę Saugesnio interneto projekto veikloje. Dažniausiai apsilankė svetainėje ir naudojo medžiagą (7 proc.) bei dalyvavo renginiuose, konkursuose (6 proc.). 4 proc. stebėjo webinarus, peržiūrėjo vaizdo medžiagą. 3 proc. stebėjo SID transliaciją tiesiogiai internete. 84 proc. teigė Saugesnio interneto projekto veikloje nedalyvavę (Pav. 2.4.5).

15 m. jaunuoliai apskritai dažniau nurodė dalyvavę Saugesnio interneto projekto veikloje.

2.4.5 pav. Dalyvavimas Saugesnio interneto projekto veikloje (proc.; N=803) Ar teko dalyvauti Saugesnio interneto projekto veikloje?

III. APIBENDRINIMAS

GRĖSMĖS IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

Pusė (51 proc.) tyrimo dalyvių nurodė internete vidutiniškai praleidžiantys po 2-5 valandas per dieną. 15 proc. internete praleidžia daugiau laiko. 28 proc. teigė praleidžiantys 1-2 valandas per dieną. 6 proc. – iki valandos.

Dažniausias tinklų ir informacijos saugumo pažeidimas, su kuriuo susiduria draugai ar pažįstami – kompiuterių virusai (82 proc.). Taip pat dauguma nurodė, kad jų draugai ar pažįstami susiduria su nepageidaujamais elektroniniais laiškais (63 proc.). Reikšmingai rečiau susiduriama su duomenų išviliojimu apgaulės būdu (18 proc.) bei neteisėto ir žalingo turinio informacija (rasizmas, sadizmas, pornografija ir kt.) internete (18 proc.). 15 proc. teigimu, jų draugai ar pažįstami susiduria su informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose. 14 proc. paminėjo įsilaužimus į asmeninį kompiuterį. 9 proc. – amžiaus ribojimo pažeidimus (lošimus, elektronine prekyba).

30 proc. tyrimo dalyvių nurodė patys (ar jų šeima) patyrę žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų. Dažniausiai patirta žala – sugadinta programinė įranga įrenginyje (26 proc.). 5 proc. teigė patyrę emocinės (psichologinės) žalos. 3 proc. – finansinių nuostolių. 2 proc. paminėjo asmeninių duomenų vagystę ar klastojimą.

Didžioji dalis (58 proc.) apklaustųjų laikosi nuomonės, kad internete slypi grėsmės, pavojai. Priešingą nuomonę išreiškė 11 proc. respondentų. 31 proc. teigė apie tai nesusimąstę.

Kas antras (51 proc.) tyrimo dalyvis nurodė asmeniškai susidūręs su vienokiomis ar kitokiomis grėsmėmis internete. Dažniausiai susiduriama su neteisėta ir žalinga informacija internete (33 proc.). 25 proc. teigė susidūrę su priekabiavimu ir patyčiomis. 14 proc. – su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. 9 proc. – su privatumo praradimu, atskleidus asmeninius duomenis.

SUAUGUSIŲJŲ DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

Dauguma (62 proc.) respondentų nurodė, kad suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) domisi, ką jie veikia internete: 14 proc. domisi dažnai, 48 proc. kartais.

Dažniausiai suaugusiųjų taikoma priemonė, siekiant padėti vaikams saugiau naudotis internetu – pokalbiai apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete (56 proc.). 37 proc. respondentų nurodė, kad suaugusieji kartais žvilgteli, ką jie veikia internete. 22 proc. teigimu, suaugusieji riboja jų naudojimąsi internetu.

NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

81 proc. tyrimo dalyvių mano, kad kiekvienam būtina žinoti, kaip būti saugiam internete. 5 proc. laikosi priešingos pozicijos. 14 proc. teigė apie tai nesusimąstę.

Beveik visi (92 proc.) respondentų mano žinantys, kaip saugiai naudotis internetu: 37 proc. tvirtai žino („taip“), 55 proc. rinkosi nuosaikesnį teigiamą atsakymą („greičiau taip“). 8 proc. mano nežinantys: 3 proc. nurodė greičiau nežinantys, kaip saugiai naudotis internetu, 5 proc. – nežino („ne“) (Pav. 2.9).

Apie saugų elgesį internete dažniausiai sužinoma iš draugų (59 proc.). Pusė (51 proc.) apklaustųjų teigė apie tai sužinantys iš mokytojų. 35 proc. randa tokią informaciją internete. 29 proc. su saugiu elgesiu internete supažindina tėvai. 23 proc. teigė apie tai pasimokantys iš savo patirties. 17 proc. apie tai sužino iš televizijos, radijo. 15 proc. – iš bibliotekininkų.

Patyrus saugumo pažeidimų internete, pagalbos ar patarimo dažniausiai būtų kreipiamasi į draugus (70 proc.). 43 proc. kreiptųsi į tėvus. 26 proc. – į mokytojus.

SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

46 proc. respondentų yra girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete: 45 proc. apie šią liniją girdėjo, 1 proc. yra pranešę apie tokį turinį.

Ketvirtadalis (24 proc.) apklaustųjų linkę pranešti „karštąja linija“ apie neteisėtą, žalingą interneto turinį, jeigu su juo susidurtų. Tokia pat dalis (25 proc.) apie tai nepraneštų. 51 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė.

87 proc. tyrimo dalyvių yra girdėję apie „Vaikų liniją“, kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete: 8 proc. yra skambinę, rašę į šią liniją, 79 proc. ją žino, tačiau nėra skambinę ar rašę į ją.

39 proc. respondentų teigiamai vertina Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt: 10 proc. labai gerai, 29 proc. gerai. 12 proc. išreiškė vidutinius vertinimus. 2 proc. ją vertina neigiamai: 2 proc. patenkinamai, 0,4 proc. blogai. 47 proc. nurodė nežinantys tokios svetainės.

16 proc. tyrimo dalyvių teigė dalyvavę Saugesnio interneto projekto veikloje. Dažniausiai apsilankė svetainėje ir naudojo medžiagą (7 proc.) bei dalyvavo renginiuose, konkursuose (6 proc.). 4 proc. stebėjo webinarus, peržiūrėjo vaizdo medžiagą. 3 proc. stebėjo SID transliaciją tiesiogiai internete.

IV. IŠVADOS

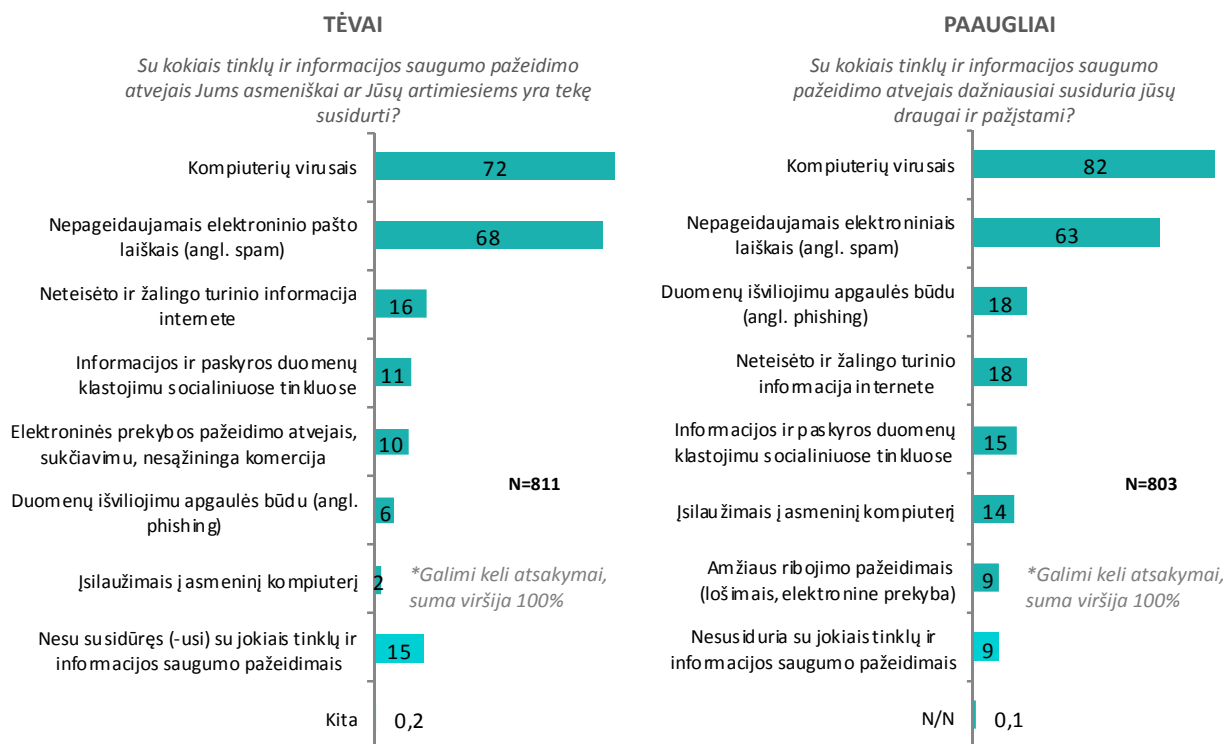
- Dažniausi tinklų ir informacijos saugumo pažeidimai, su kuriais jaunuoliai susiduria internete, yra kompiuterių virusai ir nepageidaujami elektroninio pašto laiškai. Kiti pažeidimai – duomenų išviliojimas, neteisėto ar žalingo turinio informacija, duomenų klastojimas, įsilaužimas į asmeninį kompiuterį – pasitaiko reikšmingai rečiau. Žalos dėl šių pažeidimų patiria beveik kas trečias paauglys. Tiesa, žala dažniausiai apsiriboja programinės įrangos sugadinimu, tuo tarpu kitokio pobūdžio, t.y. emocinė, finansinė žala ar asmeninių duomenų vagystės bei klastojimai – pasitaiko ženkliai rečiau.
- Dauguma jaunuolių pripažįsta, kad internete slypi grėsmės ir pavojai, o kiekvienas žmogus turėtų žinoti, kaip būti saugiam internete. Kas antras jau yra susidūręs su vienokiomis ar kitokiomis grėsmėmis – dažniausiai su neteisėta ir žalinga informacija bei priekabiavimu ir patyčiomis.
- Nors dauguma nurodė, kad suaugusieji domisi jų veikla internete, vis dėlto domėjimasis yra pakankamai nuosaikus – tai daroma ne sistemingai, o tik kartais. Dažniausiai suaugusieji taiko pakankamai demokratiškas pagalbos priemones – kalbasi su vaiku apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete, rečiau – žvilgteli, ką vaikas veikia internete. Griežtesnių kontrolės priemonių, pvz., naudojimosi internetu ribojimo, saugaus naudojimosi internetu taisyklių nustatymo, lankomų svetainių tikrinimo, priežiūros vaikui naršant internete ar filtravimo priemonių taikymo – susilaukia mažiau nei kas ketvirtas jaunuolis. Krostabuliacinė atsakymų analizė rodo, kad suaugusiųjų dėmesys vaiko veiklai internete bei kontrolės priemonės tiesiogiai priklauso nuo vaiko patirtimi internete, t.y. nesusidūrusieji su grėsmėmis internete rečiau susilaukia suaugusiųjų dėmesio ar pagalbos priemonių saugiai naudotis internetu.
- Nepaisant pakankamai nuosaikaus suaugusiųjų dėmesio saugiam paauglių naršymui internete, dauguma jaunuolių sutinka, kad kiekvienas žmogus turėtų žinoti, kaip būti saugiam internete. Kita vertus, 9 iš 10 jaunuolių mano patys žinantys, kaip saugiai naudotis internetu, o pagrindinis tokių žinių šaltinis yra ne suaugusieji, o draugai. Šias nuostatas patvirtina tai, jog jaunuoliai pakankamai gerai žino į juos orientuotus socialinius projektus: dauguma žino „Vaikų liniją“ ir beveik kas antras yra girdėjęs apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt.

C DALIS. TĖVŲ IR PAAUGLIŲ REZULTATŲ Palyginimas

1. GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

Tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejai, su kuriais susiduriama

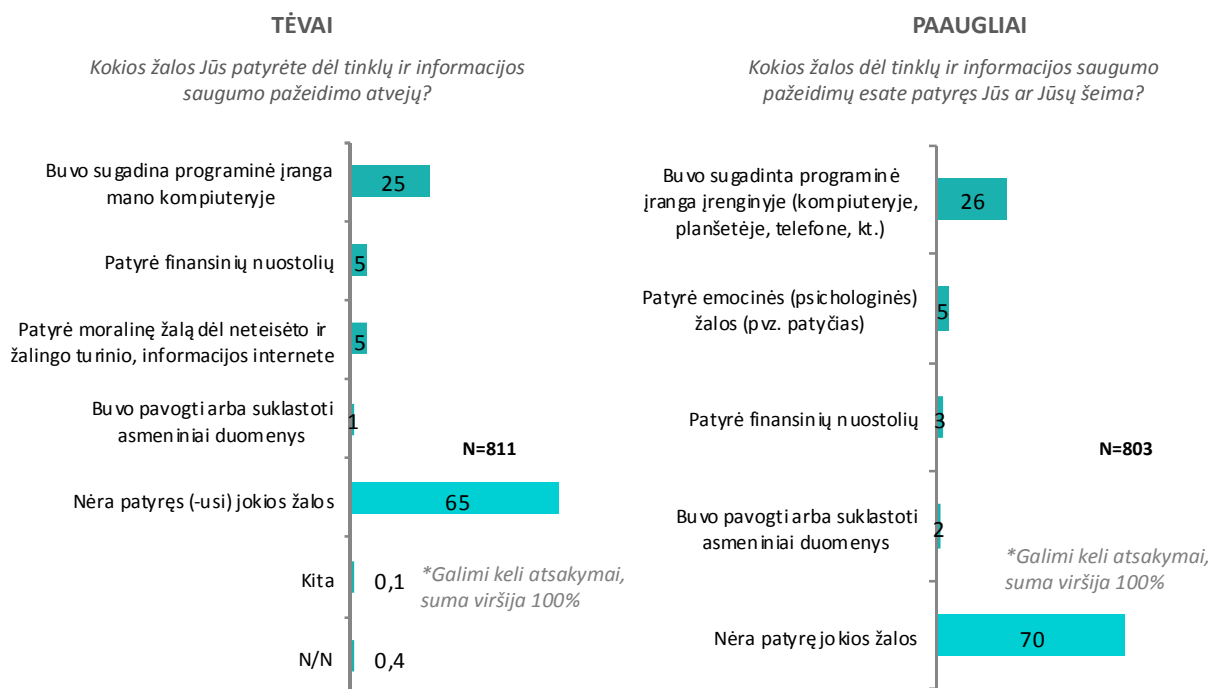
Tiek suaugusieji, tiek paaugliai dažniausiai susiduria su tais pačiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais: kompiuterių virusais bei nepageidaujama elektroniniais laiškais. Kompiuterių virusai dažniau yra jaunuolių problema (nurodė 72 proc. suaugusiųjų ir 82 proc. paauglių). Kitus pažeidimus paminėjo reikšmingai mažiau respondentų abiejose tikslinėse grupėse (nesiekia 20 proc.). Taip pat daugiau suaugusiųjų nurodė nesusidūrę su jokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais (15 proc. suaugusiųjų ir 9 proc. paauglių) (Pav. 1.1).

1.1 pav. Tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejai, su kuriais susiduriama

Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala

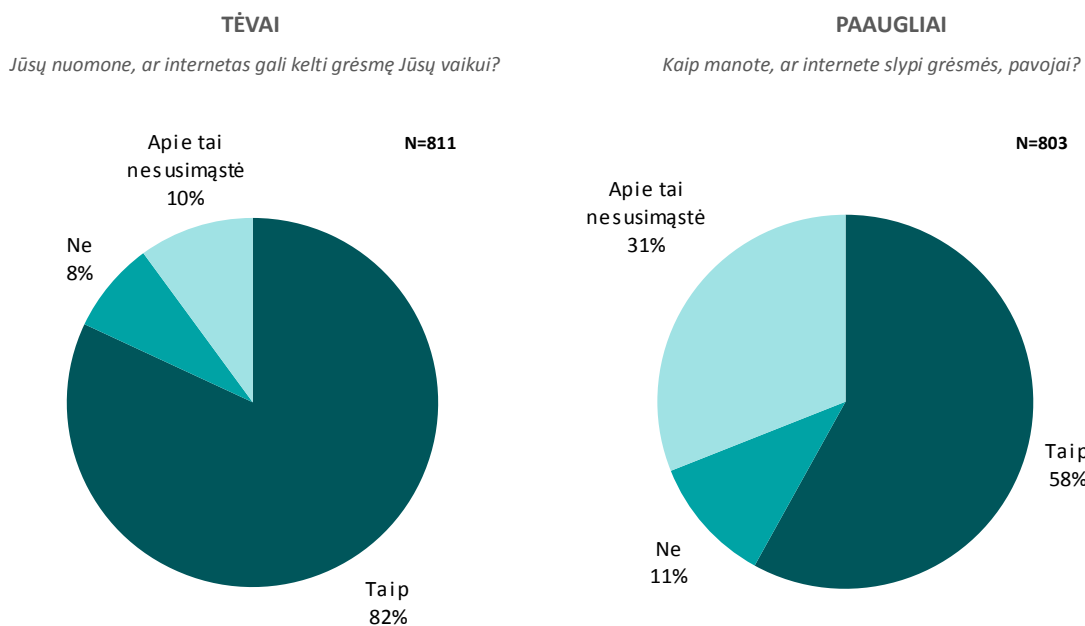
Žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų yra patyrę maždaug trečdalis abiejų tikslinių grupių atstovų (35 proc. suaugusiųjų ir 30 proc. paauglių). Dažniausiai tiek suaugusiųjų, tiek jaunuolių žala – sugadinta programinė įranga įrenginyje (atitinkamai 25 proc. ir 26 proc.). Kitokio pobūdžio žala – finansiniai nuostoliai, moralinė / emocinė žala, pavogti ar suklastoti asmeniniai duomenys – reikšmingai rečiau pasitaikantis reiškinys (neviršija 5 proc. abiejose tikslinėse grupėse) (Pav. 1.2).

1.2 pav. Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala

Nuomonė dėl interneto keliamų grėsmių

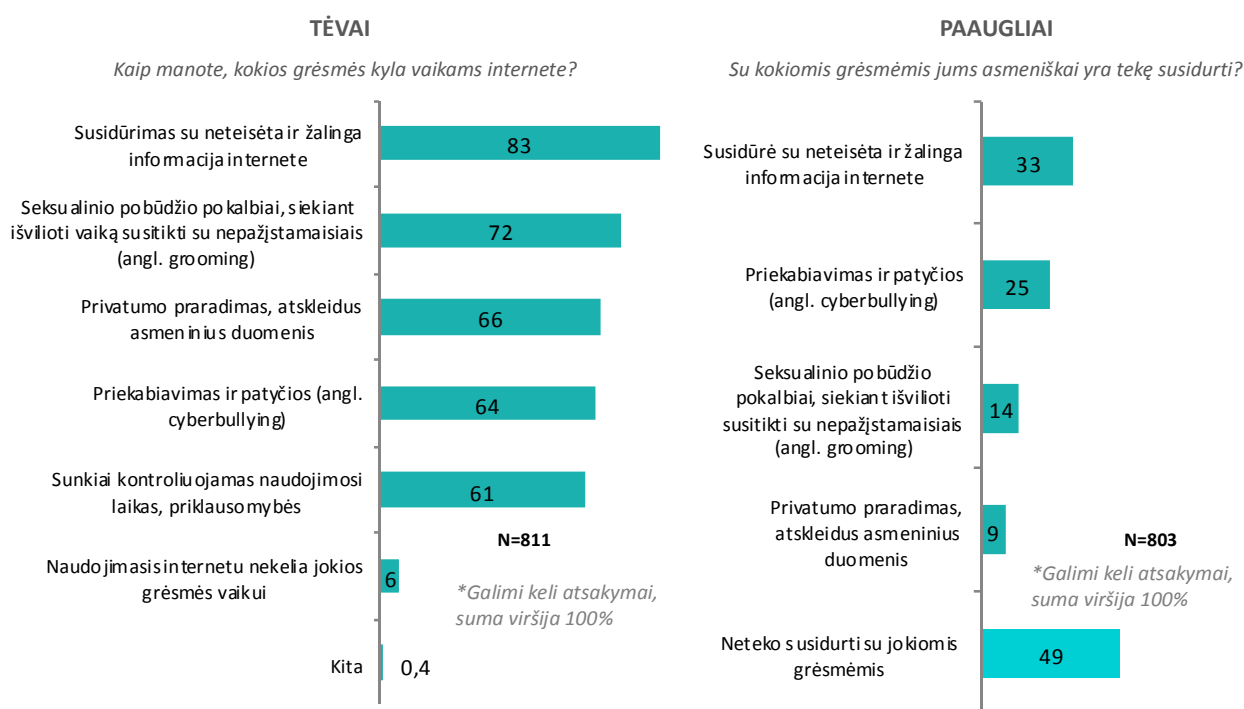
Nuomonės dėl interneto keliamos grėsmės vaikams išsiskyrė – tokią grėsmę mato 82 proc. suaugusiųjų, tuo tarpu tarp taip manančių paauglių yra mažiau (58 proc.). Tiesa, neigiamai atsakiusiųjų dalis panaši abiejose tikslinėse grupėse (8 proc. suaugusiųjų ir 11 proc. paauglių), tačiau jaunuoliai dažniau nurodė tiesiog nesusimąstę apie tai (10 proc. suaugusiųjų ir 31 proc. paauglių) (Pav. 1.3).

1.3 pav. Nuomonė dėl interneto keliamų grėsmių

Nuomonė ir susidūrimas su grėsmėmis internete

Didžiausia dalis suaugusiųjų (83 proc.) mano, kad vaikams internete kyla grėsmė susidurti su neteisėta ir žalinga informacija. Ši nuomonė atitinka paauglių įvardintą susidūrimo su grėsmėmis patirtį, kadangi jie nurodė internete dažniausiai susidūriantys su neteisėta ir žalinga informacija (33 proc.). Kita vertus, suaugusiųjų nuomonė dėl antros didžiausios grėsmės internete neatitinka realios paauglių patirties – suaugusieji nurodė seksualinio pobūdžio pokalbius (72 proc.), o jaunuolių teigimu, dažniau susiduriama su priekabiavimu ir patyčiomis (25 proc.). Tuo tarpu privatumo praradimą, kaip galimą grėsmę, nurodė 66 proc. suaugusiųjų, kuomet paauglių patirtis rodo ją pasitaikant santykinai retai (tik 9 proc. teko su tuo susidurti) (Pav. 1.4).

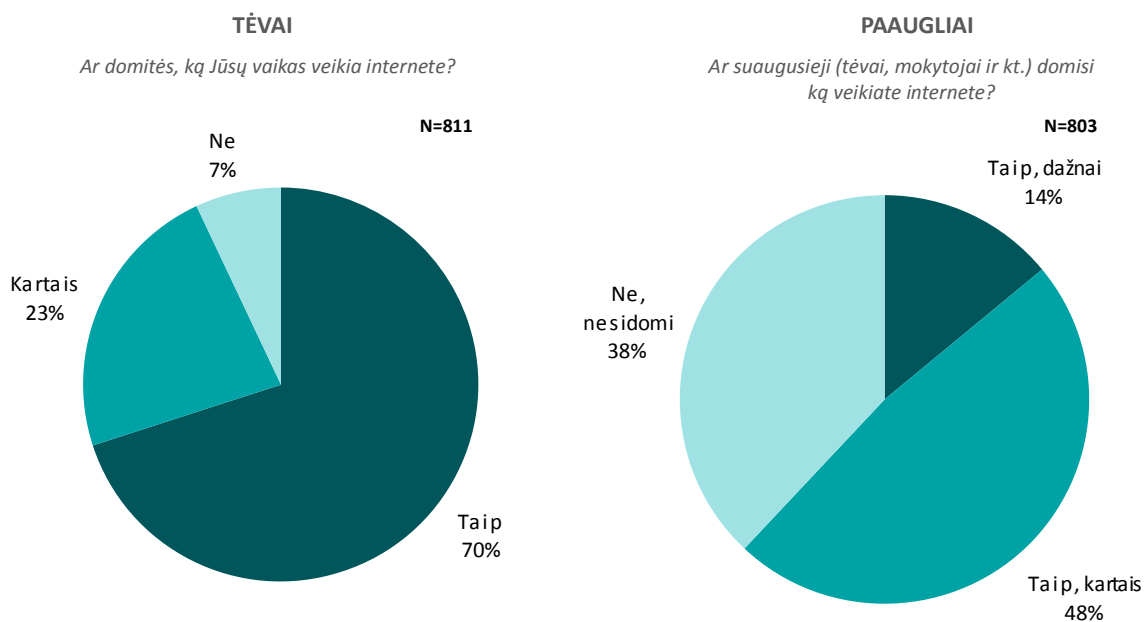

1.4 pav. Nuomonė ir susidūrimas su grėsmėmis internete

2. DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

Domėjimasis vaiko veiksmis internete

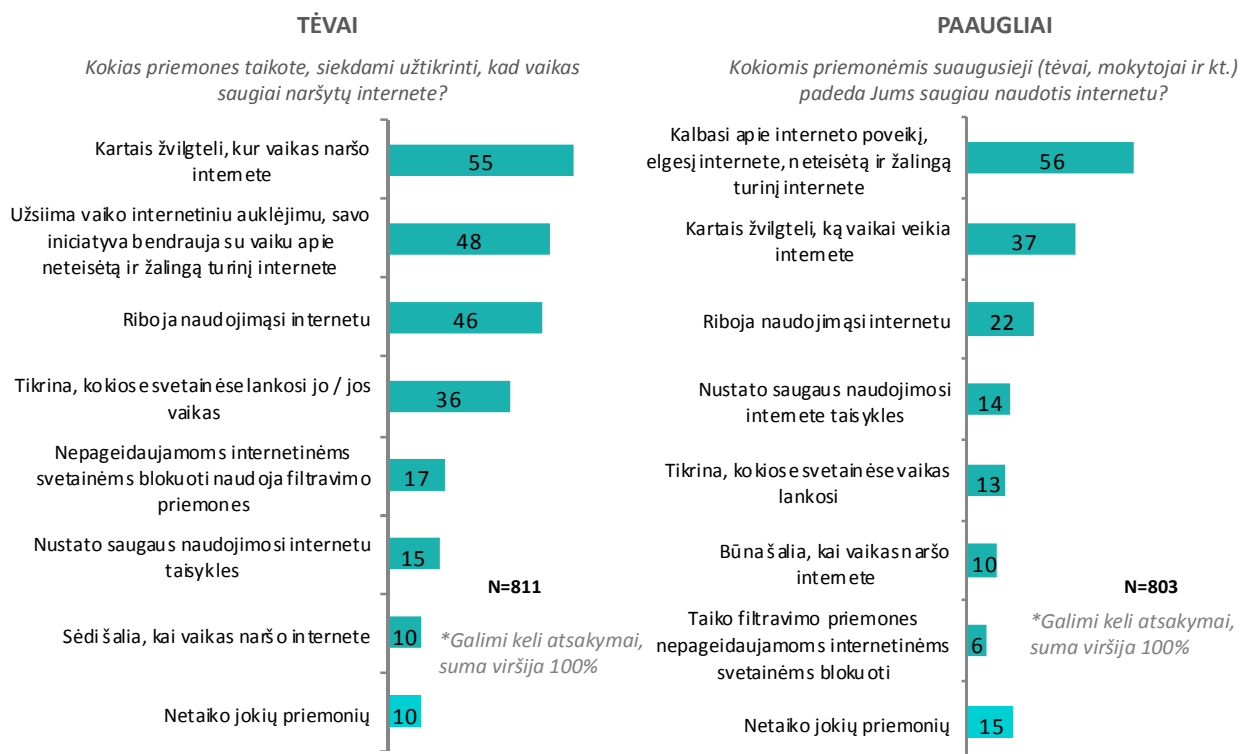
Tėvai ir paaugliai nevienodai vertina suaugusiųjų skiriamą dėmesį atžalų veiksmams internete. 93 proc. suaugusiųjų nurodė bent kartais besidomintys, ką jų vaikas veikia internete. Tuo tarpu jaunuoliai mažiau linkę pripažinti tokią suaugusiųjų elgseną – tik 62 proc. teigė, kad tėvai ar mokytojai domisi jų veikla internete (Pav. 2.1).

2.1 pav. Domėjimasis vaiko veiksmis internete

Taikomos priemonės, siekiant užtikrinti vaiko saugų naršymą internete

Vertinant atskiras priemones, kurias suaugusieji taiko, siekdami užtikrinti saugų atžalų naršymą internete, nuomonės taip pat išsiskyrė – tėvai apskritai įvardino daugiau priemonių, kurias jie taiko, tuo tarpu paaugliai jų paminėjo reikšmingai mažiau. 55 proc. suaugusiųjų nurodė, kad kartais žvilgteli, kur vaikas naršo internete (tokią nuomonę išreiškė tik 37 proc. paauglių). 46 proc. tėvų nurodė ribojantys vaiko naudojimąsi internetu (22 proc. paauglių). 36 proc. suaugusiųjų teigė tikrinantys, kokios svetainės vaikas lankosi (13 proc. paauglių). 17 proc. tėvų nurodė naudojantys filtravimo priemones, nepageidaujamoms internetinėms svetainėms blokuoti (6 proc. jaunuolių). Tiesa, paaugliai dažniau pastebi, jog suaugusieji kalbasi su jais apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete (48 proc. tėvų bei 56 proc. suaugusiųjų) (Pav. 2.2).

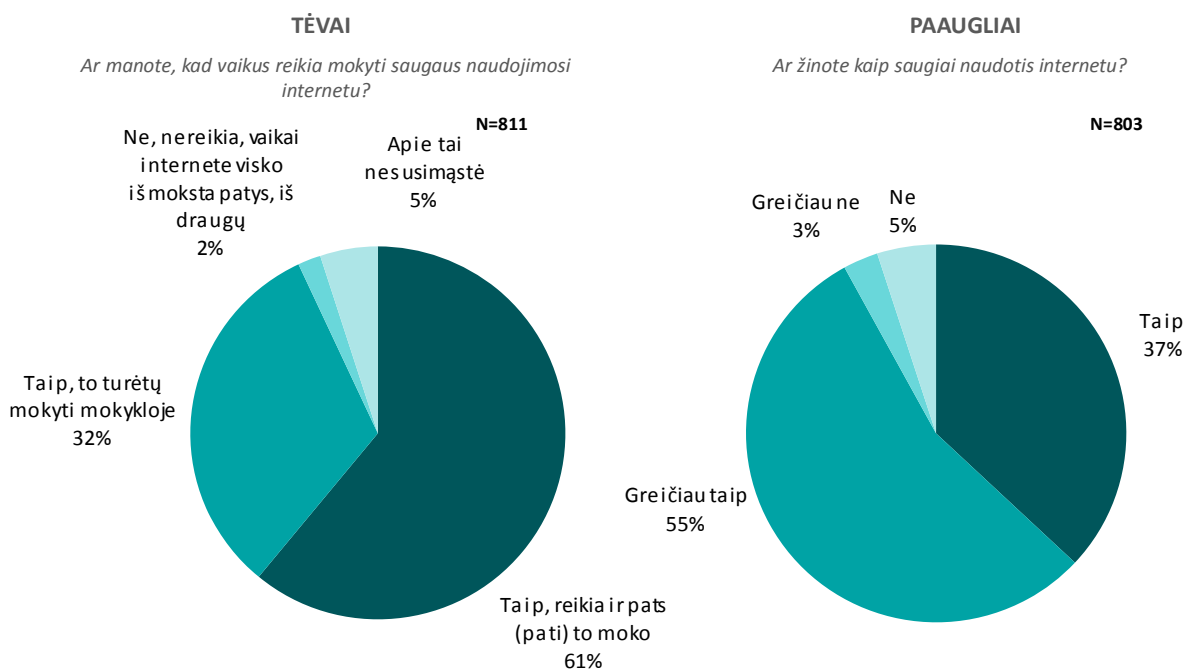

2.2 pav. Taikomos priemonės, siekiant užtikrinti vaiko saugų naršymą internete

3. NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

Nuomonė dėl vaikų mokymo saugiai naudotis internetu

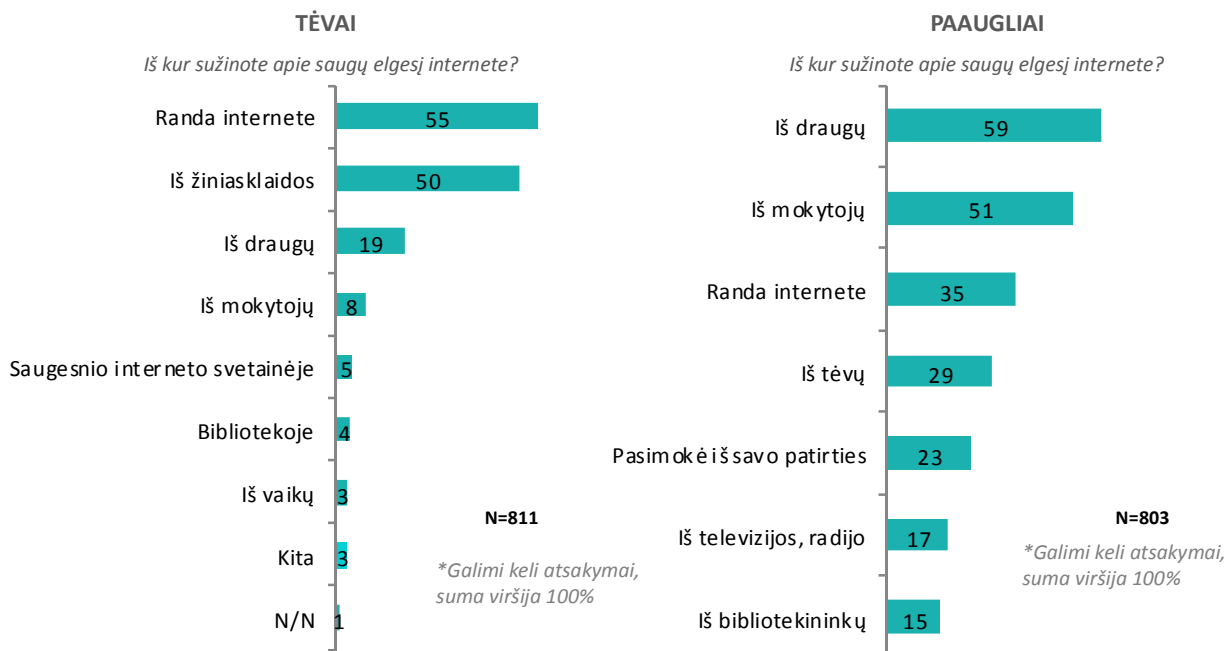
Dauguma (61 proc.) suaugusiųjų mano, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu, ir patys tai daro. 32 proc. laikosi nuomonės, kad to turėtų būti mokoma mokykloje. Kita vertus, net 92 proc. paauglių laikosi nuomonės, kad jie žino, kaip saugiai naudotis internetu (Pav. 3.1).

3.1 pav. Nuomonė dėl vaikų mokymo saugiai naudotis internetu

Žinių apie saugų elgesį internete šaltiniai

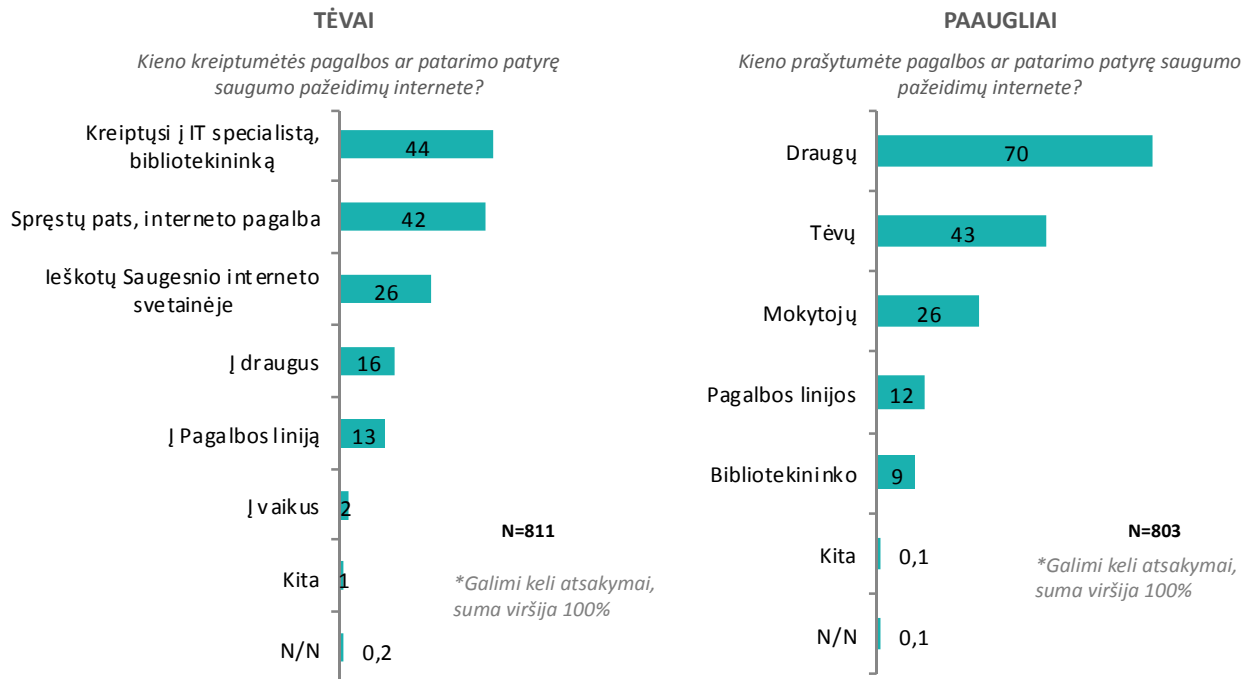
Suaugusieji ir paaugliai naudojami skirtingais žinių apie saugų elgesį internete šaltiniais. Tėvai apie tai dažniausiai sužino viešojoje erdvėje: internete (55 proc.) bei iš žiniasklaidos (50 proc.). Tuo tarpu paaugliai dažniausiai apie saugų elgesį internete sužino iš draugų (59 proc.). Kas antras (51 proc.) apie tai sužino iš mokytojų (Pav. 3.2).

3.2 pav. Žinių apie saugų elgesį internete šaltiniai

Nuostata, kieno pagalbos ar patarimo prašytų, patyrę saugumo pažeidimų internete

Patyrę saugumo pažeidimų internete, pagalbos ar patarimo suaugusieji dažniausiai kreiptųsi į IT specialistus, bibliotekininkus (44 proc.) arba spręstų problemą savarankiškai, ieškodami sprendimų internete (42 proc.). Paaugliai gi tokiu atveju pirmiausiai kreiptųsi į draugus (70 proc.). Tėvų pagalbos ar patarimo prašytų 43 proc. jaunuolių. Į mokytojus kreiptųsi 26 proc. (Pav. 3.3).

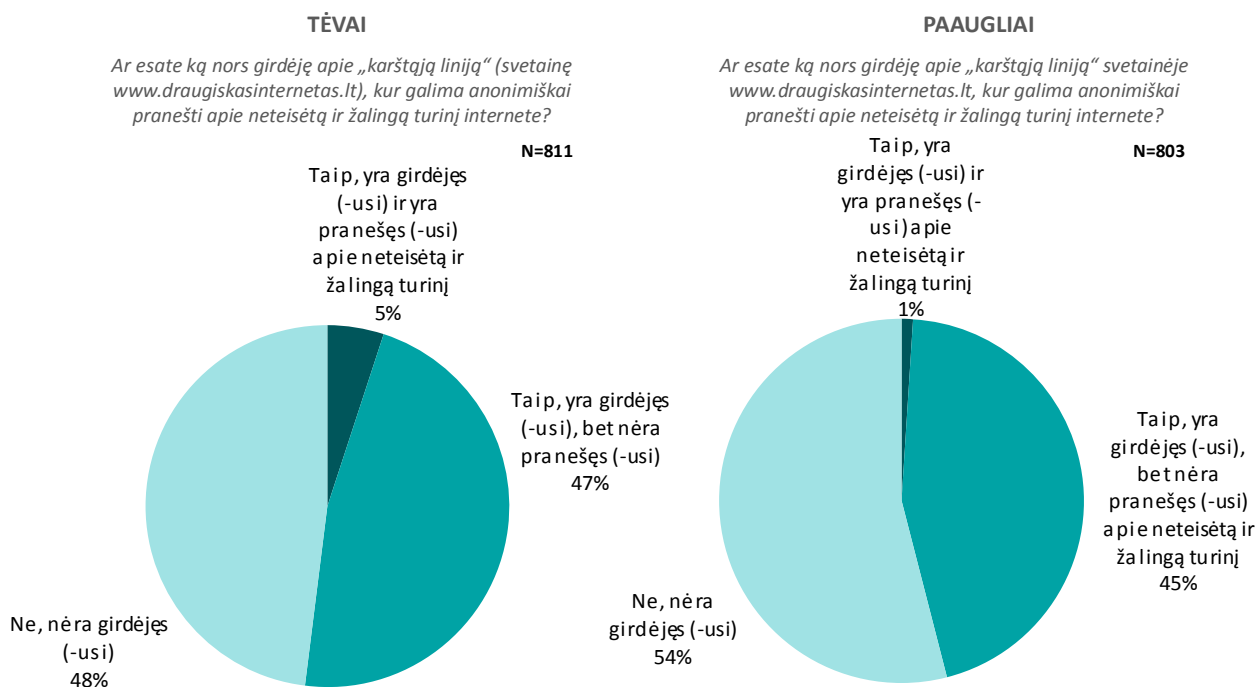

3.3 pav. Nuostata, kieno pagalbos ar patarimo prašytų, patyrę saugumo pažeidimų internete

4. SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

„Karštosios linijos“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt žinomumas

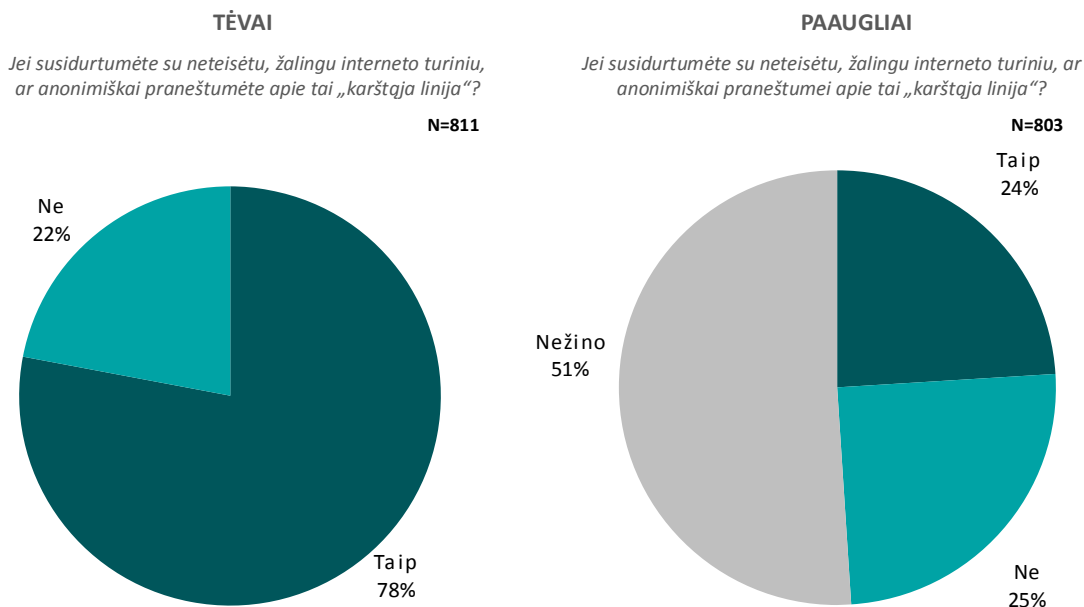
52 proc. suaugusiųjų yra girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete. Tarp paauglių „karštosios linijos“ žinomumas yra kiek mažesnis ir siekia 46 proc. (Pav. 4.1).

4.1 pav. „Karštosios linijos“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt žinomumas

Nuostata anonimiškai pranešti „karštajai linijai“, susidūrus su neteisėtu, žalingu interneto turiniu

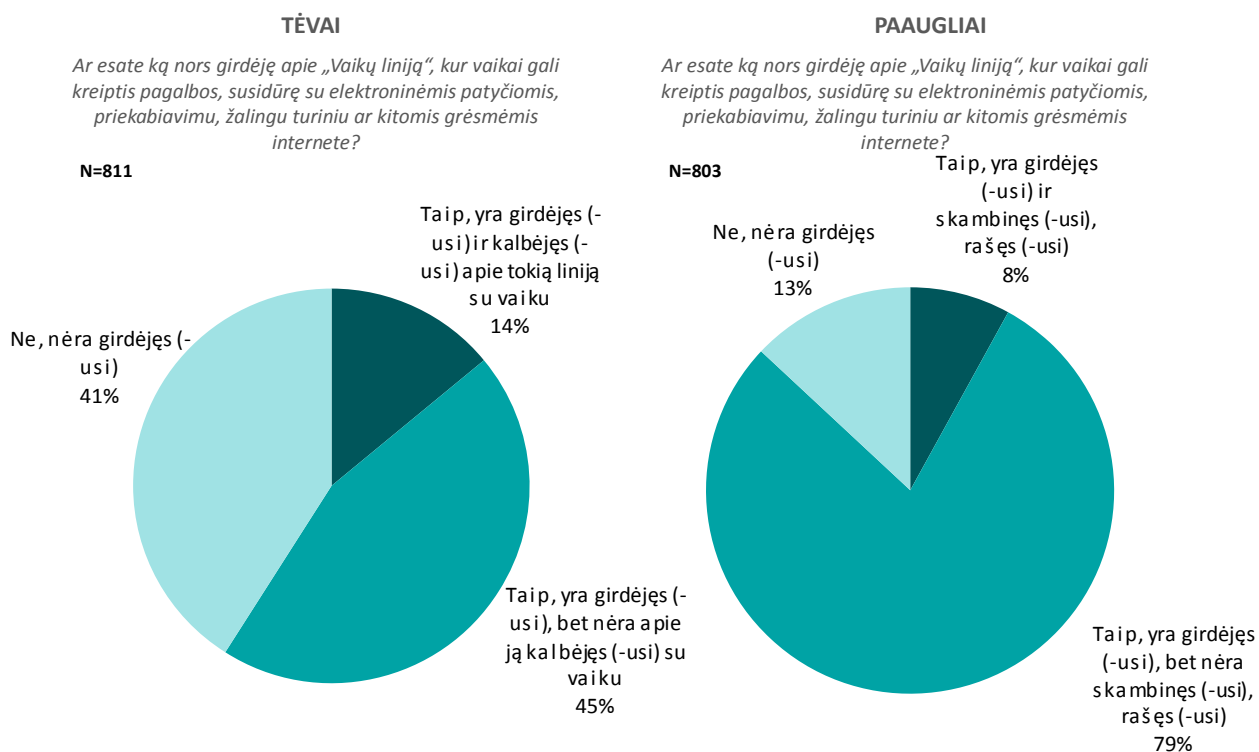
Suaugusieji yra daug labiau linkę naudotis „karštąja linija“, t.y. 78 proc. praneštų apie neteisėtą, žalingą interneto turinį, jeigu su juo susidurtų. Tokios pat nuostatos laikosi tik 24 proc. paauglių. Kita vertus, net 51 proc. nurodė nežinantys, kaip pasielgtų tokiu atveju (Pav. 4.2).

4.2 pav. Nuostata anonimiškai pranešti „karštajai linijai“, susidūrus su neteisėtu, žalingu interneto turiniu

„Vaikų linijos“ žinomumas

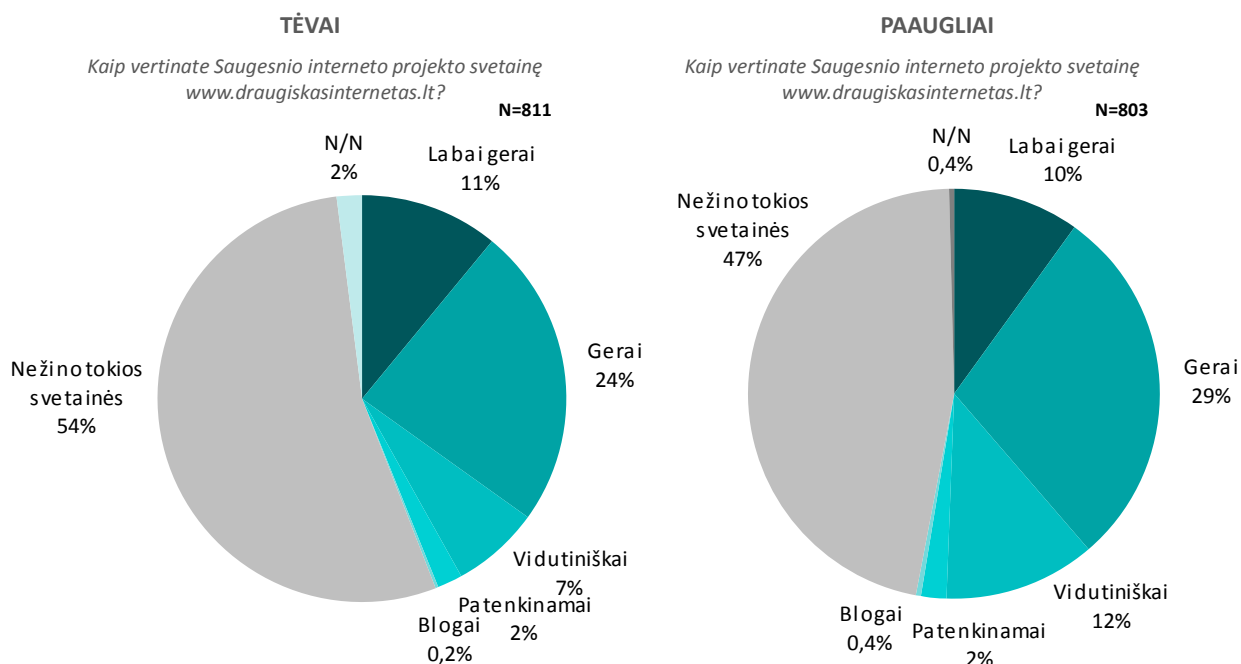
„Vaikų linijos“ žinomumas didesnis tarp paauglių – šioje tikslinėje grupėje jis siekia 87 proc., tuo tarpu tarp suaugusiųjų šis rodiklis lygus 59 proc. (Pav. 4.3).

4.3 pav. „Vaikų linijos“ žinomumas

Saugesnio interneto projekto svetainės www.draugiskasinternetas.lt vertinimas

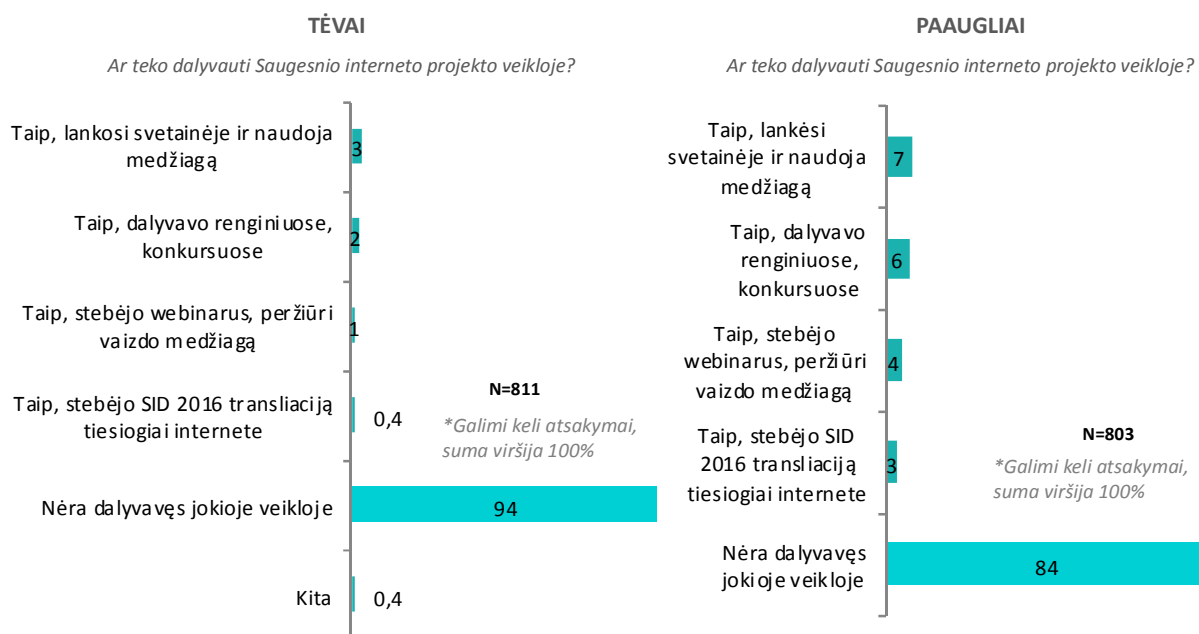
Saugesnio interneto projekto svetainė vertinama panašiai abejose tikslinėse grupėse. Teigiamus vertinimus išreiškė 35 proc. suaugusiųjų ir 39 proc. paauglių. Vidutiniškai ar neigiamai šią svetainę vertina 9 proc. tėvų ir 14 proc. jaunuolių. 54 proc. suaugusiųjų nurodė nežinantys tokios svetainės, tuo tarpu tarp paauglių nežinančiųjų yra kiek mažiau (47 proc.) (Pav. 4.4).

4.4 pav. Saugusnio interneto projekto svetainės www.draugiskasinternetas.lt vertinimas

Dalyvavimas Saugusnio interneto projekto veikloje

Įsitraukimas į saugusnio interneto projekto veiklą didesnis tarp paauglių. 16 proc. jaunuolių nurodė vienaip ar kitaip dalyvavę šio projekto veikloje. Tarp suaugusiųjų dalyvavusiųjų yra 6 proc. (Pav. 4.5).

4.5 pav. Dalyvavimas Saugusnio interneto projekto veikloje

APIBENDRINIMAS

GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

Tiek suaugusieji, tiek paaugliai dažniausiai susiduria su tais pačiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais: kompiuterių virusais bei nepageidaujamais elektroniniais laiškais. Kompiuterių virusai dažniau yra jaunuolių problema (nurodė 72 proc. suaugusiųjų ir 82 proc. paauglių). Kitus pažeidimus paminėjo reikšmingai mažiau respondentų abiejose tikslinėse grupėse (nesiekia 20 proc.). Taip pat daugiau suaugusiųjų nurodė nesusidūrę su jokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais (15 proc. suaugusiųjų ir 9 proc. paauglių).

Žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų yra patyrę maždaug trečdalis abiejų tikslinių grupių atstovų (35 proc. suaugusiųjų ir 30 proc. paauglių). Dažniausiai tiek suaugusiųjų, tiek jaunuolių žala – sugadinta programinė įranga įrenginyje (atitinkamai 25 proc. ir 26 proc.). Kitokio pobūdžio žala – finansiniai nuostoliai, moralinė / emocinė žala, pavogti ar suklastoti asmeniniai duomenys – reikšmingai rečiau pasitaikantis reiškinys (neviršija 5 proc. abiejose tikslinėse grupėse).

Nuomonės dėl interneto keliamos grėsmės vaikams išsiskyrė – tokią grėsmę mato 82 proc. suaugusiųjų, tuo tarpu tarp taip manančių paauglių yra mažiau (58 proc.). Tiesa, neigiamai atsakiusiųjų dalis panaši abiejose tikslinėse grupėse (8 proc. suaugusiųjų ir 11 proc. paauglių), tačiau jaunuoliai dažniau nurodė tiesiog nesusimąstę apie tai (10 proc. suaugusiųjų ir 31 proc. paauglių).

Didžiausia dalis suaugusiųjų (83 proc.) mano, kad vaikams internete kyla grėsmė susidurti su neteisėta ir žalinga informacija. Ši nuomonė atitinka paauglių įvardintą susidūrimo su grėsmėmis patirtį, kadangi jie nurodė internete dažniausiai susidūriantys su neteisėta ir žalinga informacija (33 proc.). Kita vertus, suaugusiųjų nuomonė dėl antros didžiausios grėsmės internete neatitinka realios paauglių patirties – suaugusieji nurodė seksualinio pobūdžio pokalbius (72 proc.), o jaunuolių teigimu, dažniau susiduriama su priekabiavimu ir patyčiomis (25 proc.). Tuo tarpu privatumo praradimą, kaip galimą grėsmę, nurodė 66 proc. suaugusiųjų, kuomet paauglių patirtis rodo ją pasitaikant santykinai retai (tik 9 proc. teko su tuo susidurti).

DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

Tėvai ir paaugliai nevienodai vertina suaugusiųjų skiriamą dėmesį atžalų veiksmams internete. 93 proc. suaugusiųjų nurodė bent kartais besidomintys, ką jų vaikas veikia internete. Tuo tarpu jaunuoliai mažiau linkę pripažinti tokią suaugusiųjų elgseną – tik 62 proc. teigė, kad tėvai ar mokytojai domisi jų veikla internete.

Vertinant atskiras priemones, kurias suaugusieji taiko, siekdami užtikrinti saugų atžalų naršymą internete, nuomonės taip pat išsiskyrė – tėvai apskritai įvardino daugiau priemonių, kurias jie taiko, tuo tarpu paaugliai jų paminėjo reikšmingai mažiau. 55 proc. suaugusiųjų nurodė, kad kartais žvilgteli, kur vaikas naršo internete (tokią nuomonę išreiškė tik 37 proc. paauglių). 46 proc. tėvų nurodė ribojantys vaiko naudojimąsi internetu (22 proc. paauglių). 36 proc. suaugusiųjų teigė tikrinantys, kokios svetainės vaikas lankosi (13 proc. paauglių). 17 proc. tėvų nurodė naudojantys filtravimo

priemonės, nepageidaujamos internetinėms svetainėms blokuoti (6 proc. jaunuolių). Tiesa, paaugliai dažniau pastebi, jog suaugusieji kalbasi su jais apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete (48 proc. tėvų bei 56 proc. suaugusiųjų).

NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

Dauguma (61 proc.) suaugusiųjų mano, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu, ir patys tai daro. 32 proc. laikosi nuomonės, kad to turėtų būti mokoma mokykloje. Kita vertus, net 92 proc. paauglių laikosi nuomonės, kad jie žino, kaip saugiai naudotis internetu.

Suaugusieji ir paaugliai naudojami skirtingais žinių apie saugų elgesį internete šaltiniais. Tėvai apie tai dažniausiai sužino viešojoje erdvėje: internete (55 proc.) bei iš žiniasklaidos (50 proc.). Tuo tarpu paaugliai dažniausiai apie saugų elgesį internete sužino iš draugų (59 proc.). Kas antras (51 proc.) apie tai sužino iš mokytojų.

Patyrę saugumo pažeidimų internete, pagalbos ar patarimo suaugusieji dažniausiai kreiptųsi į IT specialistus, bibliotekininkus (44 proc.) arba spręstų problemą savarankiškai, ieškodami sprendimų internete (42 proc.). Paaugliai gi tokiu atveju pirmiausiai kreiptųsi į draugus (70 proc.). Tėvų pagalbos ar patarimo prašytų 43 proc. jaunuolių. Į mokytojus kreiptųsi 26 proc.

SIC PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

52 proc. suaugusiųjų yra girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete. Tarp paauglių „karštosios linijos“ žinomumas yra kiek mažesnis ir siekia 46 proc.

Suaugusieji yra daug labiau linkę naudotis „karštąja linija“, t.y. 78 proc. praneštų apie neteisėtą, žalingą interneto turinį, jeigu su juo susidurtų. Tokios pat nuostatos laikosi tik 24 proc. paauglių. Kita vertus, net 51 proc. nurodė nežinantys, kaip pasielgtų tokiu atveju (Pav. 4.2).

„Vaikų linijos“ žinomumas didesnis tarp paauglių – šioje tikslinėje grupėje jis siekia 87 proc., tuo tarpu tarp suaugusiųjų šis rodiklis lygus 59 proc.

Saugesnio interneto projekto svetainė vertinama panašiai abejose tikslinėse grupėse. Teigiamus vertinimus išreiškė 35 proc. suaugusiųjų ir 39 proc. paauglių. Vidutiniškai ar neigiamai šią svetainę vertina 9 proc. tėvų ir 14 proc. jaunuolių. 54 proc. suaugusiųjų nurodė nežinantys tokios svetainės, tuo tarpu tarp paauglių nežinančiųjų yra kiek mažiau (47 proc.).

Įsitraukimas į saugesnio interneto projekto veiklą didesnis tarp paauglių. 16 proc. jaunuolių nurodė vienaip ar kitaip dalyvavę šio projekto veikloje. Tarp suaugusiųjų dalyvavusiųjų yra 6 proc.

IŠVADOS

- Dažniausiai pasitaikantys tinklų ir informacijos saugumo pažeidimai yra kompiuterių virusai ir nepageidaujami elektroninio pašto laiškai. Tiesa, kompiuterių virusai dažniau problemų kelia paaugliams, tuo tarpu nepageidaujami laiškai dažniau pasiekia suaugusiuosius. Kita vertus, tiek suaugusiųjų, tiek paauglių dėl šių pažeidimų patiriami nuostoliai tie patys – dažniausiai būna sugadinama programinė įranga kompiuteryje. Kitokia žala (finansinė, moralinė / emocinė ar asmens duomenų vagystės) pasitaiko ženkliai rečiau.
- Tarp suaugusiųjų vyrauja nuomonė, kad internetas kelia grėsmę jų vaikams. Tuo tarpu patys jaunuoliai šiuo klausimu laikosi daug nuosaikesnės pozicijos, nors kas antras pripažįsta susidūręs su vienokiomis ar kitokiomis grėsmėmis internete. Pagrindine grėsme internete laikoma neteisėta ir žalinga informacija. Tuo tarpu nuomonės dėl kitų grėsmių šiek tiek skiriasi – suaugusieji antroje pozicijoje įvardino seksualinio pobūdžio pokalbius, siekiant išvilioti vaiką susitikti su nepažįstamaisiais, kuomet paaugliai santykinai retai nurodo susidūrę su šia grėsme. Kita vertus, suaugusieji apskritai linkę pritarti, jog visos tyrime analizuotos interneto keliamos grėsmės jų vaikams yra realios, nors nebūtinai vienodai dažnai pasitaikančios.
- Suaugusiųjų domėjimosi vaiko veikla internete vertinama pakankamai prieštaringai – patys tėvai vienareikšmiškai teigia sekantys savo atžalų veiksmus internete, tuo tarpu 2 iš 5 paauglių nurodė nesulaukiantys jokie suaugusiųjų susidomėjimo jų veikla internete. Taikomų priežiūros priemonių vertinimas taip pat išsiskiria – tėvai daug dažniau nei jų atžalos nurodė žvilgtelintys, kur vaikas naršo, ribojantys vaiko naudojimąsi internetu, tikrinantys vaiko lankomas svetaines ar naudojančios svetainių blokavimo priemones. Paauglių dažniausiai pastebima suaugusiųjų priežiūros priemonė – pokalbiai apie interneto poveikį, elgesį internete neteisėtą ar žalingą turinį.
- Nors dauguma suaugusiųjų laikosi nuomonės, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu, vis dėlto trečdalis jų šią funkciją būtų linkę priskirti mokyklai. Kita vertus, tokia nuomonė pakankamai logiška, kadangi tokia pati dalis (trečdalis) pripažino nežinantys, kaip mokyti vaiką saugaus naršymo internete. Tuo tarpu pačių jaunuolių nuomonė šiuo klausimu pakankamai vienareikšmiška – absoliuti dauguma jų mano mokantys saugiai naudotis internetu, o pagrindiniu šių žinių šaltiniu nurodo savo draugus. Todėl efektyviausiu informacijos apie saugų naudojimąsi internetu sklaidos kanalu laikytina pačių jaunuolių tarpusavio komunikacija – pateikiant tokią informaciją rekomenduotina taikyti įvairias jos dalinimąsi tarp draugų skatinančias priemones (žaidimus, konkursus ar pan.). Antras svarbiausias tokios informacijos šaltinis – mokytojai. Todėl svarbu suteikti tinkamą pagalbą mokytojams, ugdant saugų mokinių naudojimąsi internetu.
- Geriausiai žinoma SIC pasauga – „Vaikų linija“. Šią liniją žino 9 iš 10 paauglių ir 6 iš 10 suaugusiųjų. „Karštosios linijos“ svetainėje www.draugiiskasinternetas.lt žinomumas mažesnis - šią liniją žino maždaug kas antras suaugęs ir paauglys. Pažymėtina, kad ši „karštoji linija“ labiau aktuali suaugusiems, kadangi būtent ši respondentų grupė išreiškė stiprias nuostatas pranešti apie neteisėtą, žalingą turinį internete. Tuo tarpu dauguma jaunuolių nėra linkę

naudotis šia linija ar tiesiog nežino, kaip tokiu atveju pasielgtų. Apskritai Saugesnio interneto projekto svetainė www.draugiskasinternetas.lt vertinama labiau teigiamai nei neigiamai, nors įsitraukimas į šį projektą kol kas pakankamai ribotas (16 proc. paauglių ir tik 6 proc. tėvų nurodė vienaip ar kitaip dalyvavę jo veikloje).